



Maksātspējas  
kontroles dienests

**MAKSĀTNESPĒJAS KONTROLES DIENESTA  
SKAIDROJUMI UN ATZIŅAS**

*2022.07. - 2022.11.*

## SATURS

<b>SAĪSINĀJUMI .....</b>	<b>3</b>
<b>1. AR ADMINISTRATORA DARBĪBU SAISTĪTIE JAUTĀJUMI MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ.....</b>	<b>4</b>
<i>Par informācijas sniegšanu administratoram fiziskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>4</i>
<i>Par administratora rīcību, ja parādnieka patiesā labuma guvējs ir sankciju subjekts.....</i>	<i>4</i>
<i>Par administratora rīcību pēc kreditoru iebildumu saņemšanas .....</i>	<i>7</i>
<i>Par administratora atlīdzības aprēķināšanu, ja nodrošinātais kreditors paziņo par nekustamā īpašuma paturēšanu .....</i>	<i>8</i>
<i>Par administratora pienākumiem juridiskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>9</i>
<i>Par aprēķina sastādīšanu un pievienotās vērtības nodokļa piemērošanu administratora atlīdzībai .....</i>	<i>11</i>
<b>2. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS .....</b>	<b>13</b>
<i>Par neizmaksāto darba algu un pieteikumu par juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu izskatīšanu .....</i>	<i>13</i>
<i>Par neizmaksāto darba algu .....</i>	<i>14</i>
<i>Par mantas vērtēšanas izmaksām juridiskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>15</i>
<i>Par juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu un parādnieka ieķīlāto mantu .....</i>	<i>16</i>
<i>Par kreditora prasījuma iesniegšanu maksātnespējas procesā .....</i>	<i>17</i>
<b>3. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS .....</b>	<b>19</b>
<i>Par nokavēto nodokļu maksājumu dzēšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā, kuri personai piemēroti kā juridiskās personas valdes loceklim .....</i>	<i>19</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu .....</i>	<i>20</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumiem .....</i>	<i>22</i>
<i>Par parādnieka atbrīvošanu no saistībām fiziskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>22</i>
<i>Par sprieduma izpildes izdevumu segšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>23</i>
<i>Par nepatiesu ziņu norādīšanu fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumā .....</i>	<i>25</i>
<i>Par kreditora prasījumu fiziskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>26</i>
<i>Par fiziskās personas (karavīra) ienākumiem, kas novirzāmi kreditoru prasījumu segšanai .....</i>	<i>27</i>
<i>Par parādnieka tiesībām pilnvarot trešo personu un administratora tiesībām atsaukt pilnvaru .....</i>	<i>28</i>
<i>Par fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumiem .....</i>	<i>30</i>
<i>Par "ģimenes maksātnespējas procesu" .....</i>	<i>31</i>
<i>Par kreditoriem novirzāmajiem ienākumiem fiziskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>32</i>
<b>4. PARĀDNIIEKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ .....</b>	<b>35</b>
<i>Par parādnieka mantas pārvaldīšanu juridiskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>35</i>
<b>5. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS .....</b>	<b>37</b>
<i>Par ārzemēs uzsākta maksātnespējas procesa atzīšanu .....</i>	<i>37</i>
<i>Par Lielbritānijā pabeigta maksātnespējas procesa atzīšanu Latvijā.....</i>	<i>37</i>
<i>Par Skotijā pasludināta maksātnespējas procesa atzīšanu .....</i>	<i>38</i>

**SAĪSINĀJUMI**

**Administrators** – maksātnespējas procesa administrators;

**ES** - Eiropas Savienība;

**FKTK** – Finanšu un kapitāla tirgus komisijas;

**Maksātnespējas reģistrs** - Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestais maksātnespējas reģistrs;

**PLG** – Patiesais labuma guvējs;

**PVN** - pievienotās vērtības nodoklis;

**Regula**– Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regulas (ES) 2015/848;

**Sankciju likums** – Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums;

**SIA** – sabiedrība ar ierobežotu atbildību;

**Sistēma** – Elektroniskā maksātnespējas uzskaites sistēma;

**VID** – Valsts ieņēmumu dienests;

**VSAA** - Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra.

## 1. AR ADMINISTRATORA DARBĪBU SAISTĪTIE JAUTĀJUMI MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

### *Par informācijas sniegšanu administratoram fiziskās personas maksātnespējas procesā<sup>1</sup>*

- *Administrators atbilstoši Maksātnespējas likumā piešķirtajām pilnvarām izvērtē, kādu informāciju ir nepieciešams pieprasīt konkrētu apstākļu noskaidrošanai un attiecīgi vēršas pie konkrētas kompetentās personas vai institūcijas.*

*Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai privāto tiesību juridiskai personai ir pienākums, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 27. panta pirmās daļas 3. un 4. punktā norādīto, sniegt administratoram informāciju par parādnieku un izsniegt administratoram parādnieka noslēgtos līgumus, t.i. spēkā esošos, pirms un maksātnespējas procesa laikā pārtrauktos, un izrakstītos rēķinus, ja parādniekam nav parādsaistības pret attiecīgo privāto tiesību juridisko personu ne pirms maksātnespējas procesa izsludināšanas, ne maksātnespējas procesa laikā.*

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 26. panta otrajai daļai administratora pienākums ir nodrošināt efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Attiecīgi likumdevējs ir piešķīris administratoram Maksātnespējas likuma 27. pantā noteiktās tiesības pieprasīt un saņemt informāciju, lai administrators nodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 27. panta pirmās daļas 3. punktu un 4. punktu, administratoram ir tiesības pieprasīt un saņemt no citām kompetentām personām un institūcijām to rīcībā esošo informāciju, kas saistīta ar juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi, un iepazīties ar parādnieka finansiālo stāvokli un visiem dokumentiem, kā arī pieprasīt un saņemt visus dokumentus.

Administrators atbilstoši Maksātnespējas likumā piešķirtajām pilnvarām izvērtē, kādu informāciju ir nepieciešams pieprasīt konkrētu apstākļu noskaidrošanai un attiecīgi vēršas pie konkrētas kompetentās personas vai institūcijas. Lai arī Maksātnespējas likuma 27. panta pirmās daļas 3. punktā nav sniegts detalizēts kompetento personu un institūciju uzskaitījums, tomēr izšķirošais apstāklis ir minēto subjektu rīcībā esošā informācija, kas saistīta ar fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi.

Administratoram ir pienākums apzināt parādnieka mantu un saistības atbilstoši Maksātnespējas likuma 137. panta 3. punktam, un administrators ir tiesīgs patstāvīgi izlemt, kāda informācija ir nepieciešama konkrētu apstākļu noskaidrošanai, tad vēršanās pie komersanta ar pamatotu informācijas pieprasījumu ir samērīga. Attiecīgi privāto tiesību juridiskajai personai, saņemot šādu informācijas pieprasījumu, ir jāsniedz atbilde, izvērtējot pieprasījuma pamatotību un ievērojot personas datu aizsardzības prasības, ciktāl pieprasītā informācija attiecas uz maksātnespējīgo subjektu (parādnieku).

### *Par administratora rīcību, ja parādnieka patiesā labuma guvējs ir sankciju subjekts<sup>2</sup>*

- *Administratoram ir jālūdz kredītiestādei noteikt izņēmuma gadījumu piemērošanu sankciju izpildē, iesniedzot detalizētu informāciju par darījuma būtību, pamatojumu un darījumu pamatojošus dokumentus, kā arī citu kredītiestādes pieprasīto informāciju.*
- *Atbilstoši Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumam par patiesā labuma guvēju juridiskās personas maksātnespējas procesā ir uzskatāms administrators tikai tādā gadījumā, ja patiesā labuma guvēju nav iespējams noskaidrot vai tas nav zināms.*

<sup>1</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 05. augusta vēstule Nr. 1-49n/2022/44.

<sup>2</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 15. septembra vēstule Nr. 1- 57n/2022/563.

- *Vienīgais pieļaujama izņēmuma risinājums, kad naudas līdzekļus ir iespējams izmaksāt uz administratora vārda atvērto norēķinu kontu konkrētā maksātnespējas procesā, attiecas tikai uz depozīta izmaksu.*

*Iesniegumā norādīts, ka ar spriedumu pasludināts SIA "/Nosaukums/" (turpmāk šajā skaidrojumā – Parādnieks) maksātnespējas process un iecelts administrators.*

*Parādnieka maksātnespējas procesā konstatējāt, ka vienīgais PLG ir sankciju subjekts, un ir iesaldēti visi Parādnieka naudas līdzekļi un finanšu instrumenti.*

*Ņemot vērā minēto, lūgts sniegt viedokli par šādiem jautājumiem:*

*1) vai administrators ir tiesīgs no Parādnieka maksātnespējas procesā atgūtajiem līdzekļiem segt maksātnespējas procesa izmaksas un kreditoru prasījumus. Ja nav tiesīgs, tad no kādiem līdzekļiem ir iespējams segt maksātnespējas procesa izmaksas? Tāpat, kā rīkoties ar atgūtajiem naudas līdzekļiem, ja tos nav iespējams izmantot kreditoru prasījumu un maksātnespējas procesa izmaksu segšanai, kā arī, kā administrators varēs pabeigt maksātnespējas procesu?*

*2) ja administrators nevar veikt izmaksu segšanu no Parādnieka norēķinu konta, vai administrators ir tiesīgs pieprasīt pārskaitīt maksātnespējas procesa depozītu uz savu privāto norēķinu kontu?*

*3) vai administratoram ir pienākums (tiesības) iesniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram pieteikumu par grozījumiem PLG sastāvā, norādot, ka konkrētā persona ir zaudējusi PLG statusu sakarā ar Parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu un cita PLG sabiedrībai nav, vai to nav iespējams noskaidrot? Tāpat, vai administratoram ir pienākums (tiesības) norādīt sevi kā vienīgo PLG, jo administrators saņem atlīdzību par savu darbu?*

*4) ja Parādnieka maksātnespējas procesā būs nepieciešams atvērt norēķinu kontu, bet Latvijas kredītiestādēs to atvērt nebūs iespēja kā administrators varēs izpildīt savus pienākumus?*

[1] Saskaņā ar Starptautisko un Sankciju likumu, ja attiecībā uz sankciju subjektu ir noteikti finanšu ierobežojumi, tad visām personām atbilstoši to kompetencei ir pienākums nekavējoties un bez iepriekšēja brīdinājuma iesaldēt visus finanšu līdzekļus un finanšu instrumentus un liegt sankciju subjektam tiem pieeju, kā arī nesniegt sankciju subjektam finanšu pakalpojumus.<sup>3</sup>

Tomēr atbilstoši Padomes Regulas (ES) Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība 5. pantam kompetentās iestādes var atļaut konkrētu iesaldētu līdzekļu vai saimniecisko resursu atbrīvošanu, ja situācija atbilst noteiktiem kritērijiem. Saskaņā ar Sankciju likuma 10. panta pirmo daļu, ja starptautiskās vai nacionālās sankcijas paredz noteiktus izņēmuma gadījumus sankciju izpildē, kompetentā institūcija pēc sankciju subjekta lūguma var pieņemt lēmumu par šādu izņēmumu piemērošanu sankciju subjektam.

Tādējādi kredītiestāde darbības ar iesaldētajiem finanšu līdzekļiem vai finanšu instrumentiem veic tikai atbilstoši kompetentās institūcijas, tas ir, FKTK lēmumam par izņēmuma gadījumu piemērošanu sankciju izpildē<sup>4</sup> vai, ja pret sankciju subjektu sankcijas ir atceltas.<sup>5</sup>

Līdz ar to, lai administrators varētu veikt darbības ar parādnieka – sankciju subjekta, kuram ir noteikti finanšu ierobežojumi, norēķinu kontu, kredītiestādei nepieciešams, pamatojoties uz sankcijas subjekta lūgumu, saņemt atļauju no FKTK par izņēmuma gadījumu piemērošanu sankciju izpildē, ja tas ir attiecināms.

Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā, maksātnespējas procesa nodrošināšanai nepieciešamie maksājumi vispārīgi ir uzskatāmi par pamatu, lai FKTK šādu atļauju izsniegtu. Tā

<sup>3</sup> Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma 5. panta pirmās daļas 1., 2. un 3. punkts.

<sup>4</sup> Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma 10. pantā ir noteikti izņēmumu gadījumi sankciju izpildē.

<sup>5</sup> Ministru kabineta 2019. gada 9. jūlija noteikumu Nr. 327 "Starptautisko un nacionālo sankciju ierosināšanas un izpildes kārtība" 11. punkts.

kā administrators pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas iegūst pilnvaras rīkoties ar parādnieka mantu, kā arī administrators iestājas parādnieka pārvaldes institūciju vietā un veic parādnieka pārvaldīšanu<sup>6</sup>, tad Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā, administratoram ir jālūdz kredītiestādei noteikt izņēmuma gadījumu piemērošanu sankciju izpildē, iesniedzot detalizētu informāciju par darījuma būtību, pamatojumu un darījumu pamatojošus dokumentus, kā arī citu kredītiestādes pieprasīto informāciju. Maksātnespējas procesa nodrošināšanai nepieciešamie maksājumi vispārīgi ir uzskatāmi par pamatu, lai FKTK šādu atļauju izsniegtu. Proti, maksātnespējas process primāri norit kreditoru interesēs un pirmšķietami nepārkāpj sankciju mērķi – liegt sankciju subjektam un ar to saistītajām personām jebkādu tiešu vai netiešu piekļuvi saimnieciskajiem un finanšu resursiem.

Atbilstoši normatīvo aktu prasībām, kredītiestāde veic administratora iesnieguma un iesniegto dokumentu izvērtējumu, tostarp vērtē iesnieguma atbilstību normatīvo aktu prasībām, un, konstatējot visus nepieciešamos priekšnosacījumus, vēršas FKTK atļaujas saņemšanai, iesniedzot izvērtējumu, ka sniedzamais pakalpojums atbilst normatīvajos aktos<sup>7</sup> noteiktajiem izņēmumiem maksātnespējas procesa kontekstā. Savukārt FKTK, izvērtējot kredītiestādes iesniegumu, pieņem lēmumu par atļaujas izsniegšanu vai neizsniegšanu.

Atbildot uz Iesnieguma pirmo un otro jautājumu jāuzsver, ka minētie jautājumi primāri ir jārisina, vērstoties iestādēs, kuru kompetencē ir vērtēt šos jautājumus un pieņemt atbilstošus lēmumus par iesaldēto finanšu līdzekļu atbrīvošanu, kā arī atļaujas izsniegšanu veikt konkrētus darījumus.

[2] Attiecībā uz Iesnieguma trešo jautājumu norādāms, ka atbilstoši Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumam<sup>8</sup> par PLG juridiskās personas maksātnespējas procesā ir uzskatāms administrators tikai tādā gadījumā, ja PLG nav iespējams noskaidrot vai tas nav zināms. Konkrētajā gadījumā PLG ir zināms. Līdz ar to apstākļi, ka Parādnieka PLG ir sankciju subjekts, nemaina viņa PLG statusu un attiecīgi administratoram nav pamata mainīt PLG.

Jāatzīmē, ka, pasludinot maksātnespējas procesu, faktiski par parādnieka PLG kļūst kreditori, jo maksātnespējas process norit kreditoru interesēs, tomēr PLG statusu tādēļ nav pamata mainīt. Tāpat nav pamata mainīt parādnieka PLG, ja saskaņā ar Maksātnespējas likumu administratoram ir paredzēta atlīdzība par darbu maksātnespējas procesā. Jāuzsver, ka līdz ar juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu visas parādnieka izpildinstitūcijas zaudē jebkādas pilnvaras pār parādnieku, un tās iegūst administrators.

[3] Attiecībā uz jautājumu par norēķinu konta atvēršanas iespējām jāņem vērā, ka, ja uz parādnieku ir attiecināmi finanšu ierobežojumi, tad kredītiestādei nav tiesību sniegt sankciju subjektam (tai skaitā izmantojot pilnvarojumu) starptautiskajās vai nacionālajās sankcijās noteiktos finanšu pakalpojumus<sup>9</sup> un viens no šādiem finanšu pakalpojumiem var būt norēķinu konta atvēršana. Sankciju subjekts var lūgt kredītiestādi attiecināt izņēmumu gadījumu sankciju izpildē juridiskās personas pamata saimnieciskās darbības izdevumu segšanai.<sup>10</sup> Attiecīgi kredītiestāde tālāk vēršas pēc atļaujas FKTK.<sup>11</sup> Ja sankciju subjektam ir pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process, tad administratoram ir jālūdz attiecināt izņēmumu gadījumu sankciju izpildē, lai varētu atvērt norēķinu kontu, nodrošinot parādnieka maksātnespējas procesa

<sup>6</sup> Maksātnespējas likuma 63. panta pirmās daļas 1. un 2. punkts.

<sup>7</sup> Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 11. augusta normatīvo noteikumu Nr. 126 "Sankciju riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi" 19. punkts.

<sup>8</sup> Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumam 18. panta septītā un astotā daļa.

<sup>9</sup> Sankciju likuma 5. panta pirmā daļa.

<sup>10</sup> Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 11. augusta normatīvo noteikumu Nr. 126 "Sankciju riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi" 19. punkts.

<sup>11</sup> Turpat, 20. punkts.

efektīvu un likumīgu norisi. Proti, minētais jautājums ir skatāms kopsakarā ar šīs atbildes 1. punktā norādīto.

Papildus norādāms, ka vienīgais pieļaujamais izņēmuma risinājums, kad naudas līdzekļus ir iespējams izmaksāt uz administratora vārda atvērto norēķinu kontu konkrētā maksātnespējas procesā, attiecas tikai uz depozīta izmaksu.

Proti, ja administrators ir veicis aktīvas darbības, lai kādā no Latvijas Republikas kredītiestādēm atvērtu norēķinu kontu, tomēr objektīvu apstākļu dēļ kredītiestādēs nav iespējams atvērt norēķinu kontu vai tā atvēršana ir nesamērīgi dārga, Maksātnespējas kontroles dienestam ir liegtas tiesības veikt depozīta izmaksu atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 24. februāra noteikumu Nr. 88 "Kārtība, kādā iemaksā un izmaksā depozītu juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas procesā" 10.<sup>1</sup> punktā noteiktajam.

Tomēr, tā kā juridiskās personas depozīta mērķis ir segt maksātnespējas procesa izmaksas, savukārt Maksātnespējas kontroles dienests veic juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu maksātnespējas procesa nodrošināšanai, tad atsevišķos gadījumos Maksātnespējas kontroles dienests, izskatot administratora iesniegumu, lemj par depozīta izmaksu uz administratora vārda atvērto norēķinu kontu konkrētā maksātnespējas procesā, lai nodrošinātu maksātnespējas procesa izmaksu finansēšanas avota izmantošanu atbilstoši tā mērķim.

Tāpat jāuzsver, ka Maksātnespējas likuma 95. panta ceturtajā daļā ir noteikts skaidrs regulējums par prasību juridiskās personas maksātnespējas procesā atvērt norēķinu kontu kredītiestādē. Tomēr, tā kā konkrētajā gadījumā Parādniekam jau ir norēķinu konts kredītiestādē, tad jautājums par piekļuvi norēķinu kontam primāri ir risināms, vēršoties kredītiestādē ar lūgumu attiecināt izņēmumu gadījumu sankciju izpildē.

### ***Par administratora rīcību pēc kreditoru iebildumu saņemšanas<sup>12</sup>***

- *Kreditori var savas tiesības aizsargāt, izsakot iebildumus Maksātnespējas likuma noteiktajā kārtībā, proti, ja kreditoram ir iebildumi pret administratora nodomu veikt prasījuma tiesību cedēšanu, viņam ir pienākums par to ziņot administratoram piecu dienu laikā pēc šo ziņu saņemšanas.*

*Iesniegumā norādīts, ka maksātnespējas procesa administrators cēla tiesā prasības pret parādnieka pārstāvjiem par zaudējumu piedziņu, prasības ir apmierinātas un tiesas spriedumi ir stājušies likumīgā spēkā.*

*VID abos juridisko personu maksātnespējas procesos tika nosūtīti mantas pārdošanas plānu precizējumi, iekļaujot tajos prasījuma tiesības pret parādnieka pārstāvjiem un norādot, ka tās ir paredzēts cedēt par augstāko piedāvāto cenu, noskaidrojot to publiskajā aptaujā.*

*VID iebilda pret prasījuma tiesību cedēšanu, norādot, ka parādnieka pārstāvjiem ir algots darbs, un izpildu raksti par piedziņu ir jānodod piespiedu piedziņai zvērinātam tiesu izpildītājam.*

*Lūdzat sniegt viedokli par sekojošiem jautājumiem:*

*1) Vai administratoram ir pienākums iesniegt zvērinātiem tiesu izpildītājiem izpildu rakstus pret parādnieku pārstāvjiem piespiedu izpildei, ja VID ir izteicis iebildumus pret prasījumu tiesību cedēšanu, bet ir atteicies noslēgt vienošanos par šo izmaksu segšanas finansēšanu? Vienas juridiskās personas maksātnespējas procesa gadījumā zvērināta tiesu izpildītāja amata atlīdzība būtu jāsedz no depozīta līdzekļiem, otrajā gadījumā no parādnieka līdzekļiem.*

*2) Vai administrators ir tiesīgs turpināt izpildīt mantas pārdošanas plānu un ievietot sludinājumus par prasījumu tiesību cedēšanu, vai arī administratora pienākums ir nodot izpildu rakstus piespiedu izpildei, ņemot vērā iepriekš minētās situācijas?*

<sup>12</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 4. oktobra vēstule Nr. 1-49n/2022/52.

[1] Juridiskās personas maksātnespējas procesa efektīvas un likumīgas gaitas nodrošināšanai<sup>13</sup> administrators šajā likumā noteiktajā kārtībā ziņo kreditoriem par nodomu veikt prasījuma tiesību cesiju.<sup>14</sup> Administrators ir tiesīgs cedēt prasījumu, ja kreditori, būdami informēti par šādu priekšlikumu, Maksātnespējas likumā noteiktajā termiņā neizteic iebildumus.<sup>15</sup>

Līdz ar to administratoram nav piešķirta rīcības brīvība lēmuma par prasījuma cedēšanu pieņemšanā un īstenošanā, jo viņam ir pienākums Maksātnespējas likuma noteiktajā kārtībā ziņot parādnieka kreditoriem par savu nodomu veikt prasījuma cesiju, norādot arī cesijas pamatojumu un apmēru. Tādējādi šajā gadījumā kreditori var savas tiesības aizsargāt, izsakot iebildumus Maksātnespējas likuma noteiktajā kārtībā, proti, ja kreditoram ir iebildumi pret administratora nodomu veikt prasījuma tiesību cedēšanu, viņam ir pienākums par to ziņot administratoram piecu dienu laikā pēc šo ziņu saņemšanas.<sup>16</sup>

Tostarp 15 dienu laikā no dienas, kad nosūtīts parādnieka mantas pārdošanas plāns, kreditoram ir tiesības iebilst pret administratora priekšlikumu par neieķīlātās parādnieka mantas pārdošanas veidu, piedāvāto prasījumu cedēšanu un plānotajām juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksām.<sup>17</sup> Savukārt lēmums par mantas pārdošanas veidu ir jāpieņem administratoram, un atbildību par veiktajām darbībām saskaņā ar normatīvajiem aktiem<sup>18</sup> uzņemas administrators.

[2] Pēc kreditoru iebildumu saņemšanas par administratora nodomu veikt prasījuma tiesību cesiju, administrators izvērtē iebildumu pamatotību un, ja iebildumi netiek ņemti vērā, sniedz kreditoram motivētu atbildi.<sup>19</sup> Līdz ar to secināms, ka administratoram patstāvīgi jāizvērtē kreditoru kopumam finansiāli izdevīgākais risinājums un attiecīgi no šīs prizmas jāizvērtē VID iebildumu pamatotība.

### ***Par administratora atlīdzības aprēķināšanu, ja nodrošinātais kreditors paziņo par nekustamā īpašuma paturēšanu<sup>20</sup>***

- *Ja nodrošinātais kreditors ir paziņojis administratoram par ieķīlātā nekustamā īpašuma paturēšanu sev par nenotikušās izsoles sākumcenu, tad nemainās Maksātnespējas likumā paredzētais kritērijs, ka administratora atlīdzība tiek aprēķināta no kreditoram pienākošās summas, kas paliek pāri pēc izsoles izdevumu segšanas.*

*Iesniegumā norādīts, ka parādnieka nodrošinātais kreditors<sup>21</sup> paziņoja maksātnespējas procesa administratoram par ieķīlātā nekustamā īpašuma paturēšanu sev par nenotikušās izsoles sākumcenu un lūdza administratoru sagatavot aprēķinu.*

*Norādot uz tiesisko regulējumu, kas noteic administratora atlīdzības aprēķināšanas kārtību minētajam gadījumam<sup>22</sup>, lūgts sniegt viedokli, vai Maksātnespējas likumā<sup>23</sup> noteiktie 3 procenti ir jāaprēķina no nenotikušās izsoles sākumcenas atņemot euro vai no tās ir jāatņem arī izsoles izdevumi.*

Maksātnespējas likumā<sup>24</sup> noteikta administratora atlīdzība par ieķīlātās parādnieka mantas pārdošanu atkarībā no summas, kas iegūta, pārdodot ieķīlāto mantu, kā arī administratora atlīdzība

<sup>13</sup> Maksātnespējas likuma 26. panta otrā daļa.

<sup>14</sup> Maksātnespējas likuma 81. panta pirmās daļas 8. punkts.

<sup>15</sup> Maksātnespējas likuma 113. panta pirmās daļas 9. punkts un trešā daļa.

<sup>16</sup> Maksātnespējas likuma 82. pants.

<sup>17</sup> Maksātnespējas likuma 113. panta trešā daļa.

<sup>18</sup> Maksātnespējas likuma 29. panta pirmā daļa.

<sup>19</sup> Maksātnespējas likuma 83. pants.

<sup>20</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 11. oktobra vēstule Nr. 1-49n/2022/56.

<sup>21</sup> Civilprocesa likuma 614. panta pirmās daļas 1. punkts.

<sup>22</sup> Maksātnespējas likuma 116. panta trešā daļa, 169. panta trešās daļas 4. punkts un ceturtnā daļa, 169. panta trešā daļa.

<sup>23</sup> Maksātnespējas likuma 169. panta trešās daļas 4. punkts.

<sup>24</sup> Maksātnespējas likuma 169. panta trešā daļa.



gadījumos, kad ieķīlātās mantas izsole uzskatāma par nenotikušu un nodrošinātais kreditors vēlas mantu paturēt sev.<sup>25</sup> Tātad administratora atlīdzība par ieķīlātās mantas pārdošanu un nenotikušu ieķīlātās mantas izsoli ir noteikta likumā.

Savukārt nenodrošinātajam kreditoram ir pienākums<sup>26</sup> segt visus izsoles izdevumus, tostarp par nodrošinājumu kalpojošās (ieķīlātās) parādnieka mantas vērtēšanas izmaksas, atlīdzību par izsoles rīkošanu un citus ar izsoles rīkošanu saistītos izdevumus, kā arī nekustamā īpašuma nodokļa maksājumus, kas veicami par šo nekustamo īpašumu no maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas līdz nekustamā īpašuma izsoles dienai, ja saskaņā ar Civilprocesa likuma<sup>27</sup> noteikumiem izsole uzskatāma par nenotikušu un nodrošinātais kreditors vēlas mantu paturēt sev.

Ņemot vērā minēto, secināms, ja nodrošinātais kreditors ir paziņojis administratoram par ieķīlātā nekustamā īpašuma paturēšanu sev par nenotikušās izsoles sākumcenu, tad nemainās Maksātnespējas likumā paredzētais kritērijs, ka administratora atlīdzība tiek aprēķināta no kreditoram pienākošās summas, kas paliek pāri pēc izsoles izdevumu segšanas.<sup>28</sup>

### ***Par administratora pienākumiem juridiskās personas maksātnespējas procesā<sup>29</sup>***

- *Parādnieka mantas apzināšanas mērķis ir konstatēt parādniekam piederošās mantas faktisko apjomu un sastāvu pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas. Maksātnespējas tiesību regulējumā tiek noteikts laika periods pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas, kura laikā slēgtos darījumus ir iespējams apstrīdēt, ja tie ir radījuši zaudējumus (t.s. aizdomu periods). Ja administrators, pārņemot visus parādnieka dokumentus, konstatē, ka ir nepieciešams iegūt detalizētu informāciju, tad administrators ar pamatotu pieprasījumu vēršas pie kompetentās personas vai institūcijas.*

*Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu uz šādiem jautājumiem:*

*1) par kādu laika periodu maksātnespējas procesa administrators apzina juridiskās personas mantu?*

*2) vai administratoram jāapzina arī tā manta, kas ir pārdota pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas?*

*3) vai administratoram ir jāapzina juridiskās personas parādi (jau segtās saistības)?*

*4) vai administratoram ir jāapzina un jāpieprasa informācija zvērinātiem tiesu izpildītājiem par piedzīto naudas līdzekļu apmēru pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas (pabeigtās izpildu lietās)?*

[1] Juridiskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura ietvaros no parādnieka mantas tiek segti kreditoru prasījumi, lai veicinātu parādnieka saistību izpildi.<sup>30</sup> Līdz ar to Maksātnespējas likumā noteiktais administratora pienākumu un tiesību apjoms ir vērsts uz to, lai minēto mērķi varētu sasniegt.

Lai noskaidrotu parādniekam piederošās mantas apjomu un sastāvu, administrators pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas nekavējoties uzsāk parādnieka dokumentu un mantas pilnu inventarizāciju<sup>31</sup>. Tas nozīmē, ka administrators noskaidro, kura manta ir atzīstama par parādnieka īpašumu un secīgi realizējama parādnieka maksātnespējas procesā. Pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administratoram ir jāizvērtē:

1) parādnieka grāmatvedības dokumenti;

<sup>25</sup> Maksātnespējas likuma 169. panta ceturtdā daļa.

<sup>26</sup> Maksātnespējas likuma 116. panta trešā daļa.

<sup>27</sup> Civilprocesa likuma 615. un 616. pants.

<sup>28</sup> Maksātnespējas likuma 169. panta trešās daļas 4. punkts un ceturtdā daļa.

<sup>29</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 9. novembra vēstule Nr. 1-49n/2022/64.

<sup>30</sup> Maksātnespējas likuma 4. panta pirmā daļa.

<sup>31</sup> Maksātnespējas likuma 65. panta 2. punkts.

- 2) parādnieka pārstāvja sniegtā informācija;
- 3) publiskajos reģistros norādītās ziņas attiecībā uz reģistrācijai pakļauto mantu (nekustamo īpašumu, transportlīdzekļiem u.tml.);
- 4) trešo personu iesniegtie pieprasījumi un pierādījumi par konkrētas mantas piederību, ja tādi tiek saņemti.

Ja administrators, veicot inventarizāciju<sup>32</sup> un apsekojot mantas sastāvu dabā, konstatē, ka faktiskais mantas sastāvs neatbilst tam, kāds atspoguļots parādnieka pārstāvja nodotajos grāmatvedības dokumentos, administratoram ir jāvēršas pie parādnieka pārstāvja, lai noskaidrotu un iegūtu pierādījumus par to, kādēļ faktiski dabā konstatētais atšķiras no dokumentos norādītā un jāpieprasa iesniegt dokumentus, par konstatētās mantas piederību parādniekam.

Līdz ar to, atbildot uz pirmo jautājumu norādāms, ka primāri parādnieka mantas apzināšanas mērķis ir konstatēt parādniekam piederošās mantas faktisko apjomu un sastāvu pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas.

[2] Atbildot uz otro jautājumu jāuzsver, ka maksātnespējas tiesību regulējumā tiek noteikts laika periods pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas, kura laikā slēgtos darījumus ir iespējams apstrīdēt, ja tie ir radījuši zaudējumus (*t.s. aizdomu periods*).

Maksātnespējas likumā ir noteikts plašs administratora pienākumu apjoms attiecībā uz parādnieka darījumu apstrīdēšanu, kas paredz darījumu izvērtēšanu un prasības celšanu tiesā par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu. Šādā gadījumā nepieciešams konstatēt:

- 1) kad darījums ir noslēgts (pirms vai pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas);
- 2) darījums noslēgts pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas;
- 3) četrus mēnešus vai triju gadu laikā pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas<sup>33</sup> un ar to ir nodarīti zaudējumi parādniekam un persona, ar kuru vai kurai par labu noslēgts darījums, zināja vai tai bija jāzina par šādu zaudējumu nodarīšanu.<sup>34</sup>

Jāuzsver, ka minētā regulējuma mērķis ir garantēt administratora izvērtējamu tiem darījumiem, kas noslēgti pirms maksātnespējas pasludināšanas un tādējādi varētu būt par iemeslu parādnieka maksātnespējai vai kas tikuši vērsti uz parādnieka mantas nobēdzināšanu, izšķērdēšanu vai atsavināšanu par nepamatoti zemu cenu, lai izvairītos no parādsaistību samaksas, vai citām parādnieka darbībām, kas radījušas kaitējumu trešo personu interesēm. Savukārt prasību mērķis ir vērst uz naudas līdzekļu iegūšanu, kas nepieciešami kreditoru prasījumu un maksātnespējas procesa izmaksu segšanai. Tāpat jāuzsver, ka prasības iesniegšanas tiesā izvērtējums ir ekskluzīvā administratora kompetencē un prasības pamatotību izvērtē tiesa. Ar detalizētāku informāciju par darījumu apstrīdēšanu var iepazīties Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē.<sup>35</sup>

[3] Savukārt atbilde uz trešo jautājumu par parādnieka pirms maksātnespējas procesa segto parādu apzināšanu ir saistīta ar atbildi uz otro jautājumu, proti, par administratora pienākumu izvērtēt parādnieka darījumus. Maksātnespējas likums<sup>36</sup> ļauj atprasīt naudas līdzekļus (maksājumus), ko parādnieks samaksājis parādu segšanai pēdējo sešu mēnešu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas, kā arī pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas, ja tiek konstatēti minētajā likumā paredzētie apstākļi.<sup>37</sup> Šī regulējuma mērķis ir atjaunot kreditoru vienlīdzību situācijā, kad parādnieks, būdams faktiski maksātnespējīgs, pilda saistības pret atsevišķiem preferētiem kreditoriem, vienlaikus nesedzot citu kreditoru prasījumus.<sup>38</sup>

<sup>32</sup> Likuma "Par grāmatvedību" 11. pantā noteikts, ja ir pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process, uzņēmums veic inventarizāciju, kurā nosaka visas uzņēmuma mantas un lietojumā esošās mantas apjomu dabā, kā arī salīdzina uzņēmuma un debitoru, un kreditoru prasījumu un saistību summas.

<sup>33</sup> Maksātnespējas likuma 96. panta pirmās daļas 1. un 2. punkts.

<sup>34</sup> Maksātnespējas likuma 96., 97., 98. un 99. pants.

<sup>35</sup> Pieejams: [Microsoft Word - Darījumu apstrīdēšana 220222 \(mkd.gov.lv\)](http://mkd.gov.lv) un [Infografikas un video | Maksātnespējas procedūras \(mkd.gov.lv\)](http://mkd.gov.lv)

<sup>36</sup> Maksātnespējas likuma 99. panta pirmā daļa.

<sup>37</sup> Maksātnespējas likuma 99. panta pirmās daļas 1. un 2. punkts.

<sup>38</sup> Augstākās tiesas apkopojums "Tiesu prakse lietās par darījumu apstrīdēšanu un zaudējumu piedziņu no parādnieka pārstāvjiem maksātnespējas procesu ietvaros". Pieejams: [Maksatnespeja 06\\_05\\_2014.docx \(live.com\)](http://live.com)

Līdz ar to administratoram ir ne vien jāapzina, bet arī jāizvērtē parādnieka pirms maksātnespējas procesa segtie parādi, ja tie ir segti pēdējo sešu mēnešu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas, kā arī pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas, ievērojot attiecīgajā regulējumā paredzētos apstākļus.

[4] Maksātnespējas likumā administratoram ir noteiktas tiesības pieprasīt un saņemt no valsts un pašvaldību institūcijām bez maksas to rīcībā esošo juridiskās personas maksātnespējas procesā vai fiziskās personas maksātnespējas procesā nepieciešamo informāciju par parādnieku un parādnieka pārstāvjiem, tajā skaitā izmantojot Sistēmu.<sup>39</sup> Tāpat administratoram ir tiesības pieprasīt un saņemt no citām kompetentām personām un institūcijām to rīcībā esošo informāciju, kas saistīta ar juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi, tajā skaitā izmantojot Sistēmu.<sup>40</sup>

Līdz ar to, ja administrators, pārņemot visus parādnieka dokumentus,<sup>41</sup> konstatē, ka ir nepieciešams iegūt detalizētu informāciju, tad administrators ar pamatotu pieprasījumu vēršas pie kompetentās personas vai institūcijas.

### ***Par aprēķina sastādīšanu un pievienotās vērtības nodokļa piemērošanu administratora atlīdzībai<sup>42</sup>***

- *Izsole ir vairāku darbību kopums, kura ietvaros tiek pārdota parādnieka manta. Aprēķins kā procesuāls dokuments atspoguļo izsoles rezultātu, tas ir, iegūto naudas līdzekļu apjomu un jau detalizētāku pozīciju uzskaitījumu kādām izmaksām šie līdzekļi tiks novirzīti. Ja administrators ir reģistrēts VID PVN maksātāju reģistrā, tad viņš ir tiesīgs administratora atlīdzībai papildus piemērot PVN, kas tiek segts no parādnieka mantas.*

*Iesniegumā lūgts sniegt viedokli par šādiem jautājumiem:*

*1) vai administrators ir tiesīgs sastādīt Parādnieka nekustamā īpašuma<sup>43</sup> izsoles aprēķinu atbilstoši Maksātnespējas likumam<sup>44</sup>?*

*2) vai administrators ir tiesīgs administratora atlīdzībai piemērot PVN?*

*3) ņemot vērā, ka administratorei uzlikts tiesiskais pienākums sagatavot nekustamā īpašuma<sup>45</sup> izsoles akta aprēķinu, lūgts sniegt viedokli vai pagarināt tiesiskā pienākuma izpildes termiņu.*

[1] Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumus par administratora rīcību maksātnespējas procesā vai pildot tam šajā likumā noteiktos vispārējos pienākumus, kā arī par tiesiskā pienākuma uzlikšanu pārkāpuma konstatēšanas gadījumā, var pārsūdzēt Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā [...].<sup>46</sup> Attiecīgi Maksātnespējas kontroles dienesta lēmuma atbilstības normatīvo aktu prasībām izvērtēšana ietilpst tiesas kompetencē.<sup>47</sup> Līdz ar to, viedoklis tiks sniegts par iesniegumā norādītajiem jautājumiem, nevērtējot konkrētus ar Lēmumu saistītos tiesiskos un faktiskos apstākļus.

[2] Attiecībā uz aprēķina sastādīšanu norādām, ka atbilstoši Maksātnespējas likumā<sup>48</sup>

<sup>39</sup> Maksātnespējas likuma 27. panta pirmās daļas 2. punkts.

<sup>40</sup> Maksātnespējas likuma 27. panta pirmās daļas 3. punkts.

<sup>41</sup> Maksātnespējas likuma 70. panta otrā daļa.

<sup>42</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 15. novembra vēstule Nr. 1-57n/2022/728.

<sup>43</sup> Baznīcas ielā 11, Kuldīgā, Kuldīgas novadā, kadastra Nr. 62010060077 un nekustamā īpašuma Baznīcas ielā 7A, Kuldīga, Kuldīgas novadā, kadastra Nr. 62015060017.

<sup>44</sup> Maksātnespējas likuma 115. panta ceturrtā daļa.

<sup>45</sup> Baznīcas ielā 11, Kuldīgā, Kuldīgas novadā, kadastra Nr. 62010060077.

<sup>46</sup> Maksātnespējas likuma 175. panta ceturrtā daļa.

<sup>47</sup> Civilprocesa likuma 363.<sup>19</sup> pants.

<sup>48</sup> Maksātnespējas likuma 115. panta ceturrtā daļa.

noteiktajam, administrators sagatavo aprēķinu, kurā norāda izsoles izdevumus, atlīdzību par izsoles rīkošanu, PVN, ja izsoles cena ar to apliekama, kārtējos nodokļu maksājumus, kas veicami par parādnieka mantu par laikposmu no dienas, kad pasludināts maksātnespējas process, līdz tā mēneša pēdējam datumam, kurā stājies spēkā tiesas nolēmums, ar kuru apstiprināta parādnieka mantas izsole, un kreditoriem izmaksājamo summu.<sup>49</sup>

Aprēķins tiek sastādīts, kad jau ir veiktas nepieciešamās darbības parādnieka mantas realizācijai. Līdz ar to aprēķinu kā procesuālu dokumentu, kura pārsūdzība ir paredzēta tiesā, administratoram ir jāsaprot, ja maksātnespējas procesā tiek pārdots nekustamais īpašums, neatkarīgi no tā vai tas ir ieķīlātais, vai neieķīlātais nekustamais īpašums, pēc tam, kad ir stājies spēkā tiesas nolēmums par izsoles akta apstiprināšanu. Savukārt aprēķinā ietvertajām pozīcijām jāatbilst Maksātnespējas likumā norādītajām.<sup>50</sup>

Izsole ir vairāku darbību kopums, kura ietvaros tiek pārdota parādnieka manta. Aprēķins kā procesuāls dokuments atspoguļo izsoles rezultātu, tas ir, iegūto naudas līdzekļu apjomu un jau detalizētāku pozīciju uzskaitījumu kādām izmaksām šie līdzekļi tiks novirzīti. Līdz ar to uz aprēķina pamata, kas sagatavots par izsolē pārdoto neieķīlāto mantu, tiek sastādīts gala maksātnespējas procesa izmaksu saraksta un kreditoru prasījumu segšanas plāna sagatavošanas, jo naudas līdzekļu izmaksa juridiskās personas maksātnespējas procesā notiek saskaņā ar maksātnespējas procesa izmaksu un kreditoru prasījumu segšanas plānu.<sup>51</sup>

[3] Attiecībā uz PVN piemērošanu administratora atlīdzībai norādāms turpmākais.

Saskaņā ar PVN likumu personām, uzsākot ar nodokli apliekamo darījumu veikšanu, ir pienākums reģistrēties VID PVN maksātāju reģistrā, ja apliekamo darījumu kopējā vērtība iepriekšējo 12 mēnešu laikā pārsniedz 40 000 *euro*.<sup>52</sup> Līdz ar to, ja administrators, iestājoties PVN likumā noteiktajiem priekšnosacījumiem vai pēc savas iniciatīvas, ir reģistrējies VID PVN maksātāju reģistrā, administrators kļūst par ar PVN apliekamo personu – PVN maksātāju, kuram jāveic attiecīgās iemaksas valsts budžetā.

Maksātnespējas likumā noteiktajai administratora atlīdzībai par administratora pienākumu veikšanu juridiskās personas maksātnespējas procesā papildus tiek pieskaitīts PVN, ja administrators ir reģistrēts VID PVN maksātāju reģistrā.<sup>53</sup>

Juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas ir administratora atlīdzība un PVN, ja administrators ir reģistrēts VID PVN maksātāju reģistrā, un izdevumi, kas rodas, nodrošinot juridiskās personas maksātnespējas procesa likumīgu un efektīvu norisi.<sup>54</sup> Savukārt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas sedz no parādnieka mantas.<sup>55</sup>

Līdz ar to, ja administrators ir reģistrēts VID PVN maksātāju reģistrā, tad viņš ir tiesīgs administratora atlīdzībai papildus piemērot PVN, kas tiek segts no parādnieka mantas.

<sup>49</sup> Turpat.

<sup>50</sup> Turpat.

<sup>51</sup> Maksātnespējas likuma 117. panta trešā daļa.

<sup>52</sup> Pievienotās vērtības nodokļa 59. panta pirmā daļa un 34. panta desmitā daļa.

<sup>53</sup> Maksātnespējas likuma 169. panta septītā daļa.

<sup>54</sup> Maksātnespējas likuma 11. panta otrā daļa.

<sup>55</sup> Maksātnespējas likuma 168. panta pirmā daļa.

## 2. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

### *Par neizmaksāto darba algu un pieteikumu par juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu izskatīšanu*<sup>56</sup>

- *Darba devēja maksātnespējas procesu var ierosināt jebkura fiziska vai juridiska persona, kurai šis darba devējs (uzņēmums) ir palicis parādā. Tātad arī bijušais darbinieks, neatkarīgi no nesamaksātās summas apmēra, var pieteikt sava esošā vai bijušā darba devēja maksātnespējas procesu.*

*No Iesnieguma izriet, ka personai izbeigtas darba tiesiskās attiecības ar darba devēju sakarā ar tā maksātnespēju. Netika izmaksāta pēdējā mēneša darba alga, savukārt meklējot informāciju maksātnespējas reģistrā konstatēts, ka tajā nav ierakstītas attiecīgās ziņas par darba devēja maksātnespēju, kas nozīmē, ka personai nav iespējams iesniegt kreditora prasījumu.*

*Tāpat norādīts, ja persona kā bijušais darbinieks vēlētos tiesā iesniegt pieteikumu par darba devēja maksātnespējas procesa pasludināšanu, tad ir jārēķinās ar būtiskām izmaksām, kuras nevar atļauties.*

*Līdz ar to lūdzat sniegt skaidrojumu par pareizāko rīcību, lai saņemtu nopelnīto darba samaksu un nodokļus, kurus darba devējs nav izmaksājis, kā arī cik ilgi tiesā tiek izskatīts pieteikums par maksātnespējas procesa pasludināšanu.*

Attiecībā par pieteikuma par maksātnespējas procesa pasludināšanu ilgumu norādāms, ka šāda pieteikuma iesniegšanas un izskatīšanas kārtību regulē Civilprocesa likums.<sup>57</sup> Proti, ne vēlāk kā nākamajā dienā pēc maksātnespējas procesa pieteikuma saņemšanas tiesnesis pieņem vienu no šādiem lēmumiem: 1) par maksātnespējas procesa pieteikuma atstāšanu bez virzības; 2) par atteikšanos pieņemt maksātnespējas procesa pieteikumu; 3) par maksātnespējas procesa pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu.<sup>58</sup>

Gadījumā, ja maksātnespējas procesa pieteikums ir atstāts bez virzības, tad šis apstāklis var ietekmēt minētā pieteikuma izskatīšanas ilgumu, jo šādā gadījumā tiesnesis pieņem lēmumu par maksātnespējas procesa pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu ne vēlāk kā nākamajā dienā pēc lēmumā norādīto trūkumu novēršanas.<sup>59</sup> Savukārt šis termiņš nevar būt īsāks par 20 dienām, skaitot no lēmuma nosūtīšanas dienas.<sup>60</sup> Turklāt norādāms, ja ir beidzies termiņš lēmumā norādīto trūkumu novēršanai un tie nav novērsti, pieteikumu uzskata par neiesniegtu un atdod pieteicējam<sup>61</sup>.

Savukārt, ja tiesnesis pieņem lēmumu par maksātnespējas procesa pieteikuma pieņemšanu un pieteikumu ir iesniedzis parādnieks (darba devējs), tad šādu pieteikumu tiesa izskata rakstveida procesā septiņu dienu laikā no lietas ierosināšanas dienas<sup>62</sup> un, pasludinot juridiskās personas maksātnespējas procesu, tiesa spriedumu nosūta tostarp atbildīgajai iestādei, kas veic ierakstus maksātnespējas reģistrā<sup>63</sup>.

Iesniegumā nav norādīts konkrēta uzņēmuma nosaukums, līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienestam nav iespējams vismaz pirmšķietami noskaidrot, vai šāds pieteikums ir iesniegts tiesā un attiecīgi tā virzība. Tomēr, tā kā darba devējs nav izmaksājis personai pienākošos

<sup>56</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 13. jūlija vēstule Nr. 1-49n/2022/40.

<sup>57</sup> Civilprocesa likuma 46.<sup>1</sup> nodaļa "Juridiskās personas maksātnespējas procesa lietas".

<sup>58</sup> Civilprocesa likuma 363.<sup>9</sup> panta pirmā daļa.

<sup>59</sup> Civilprocesa likuma 363.<sup>9</sup> otrā daļa.

<sup>60</sup> Civilprocesa likuma 133. panta otrā daļa.

<sup>61</sup> Civilprocesa likuma 363.<sup>9</sup> panta otrā daļa.

<sup>62</sup> Civilprocesa likuma 363.<sup>11</sup> panta otrā daļa.

<sup>63</sup> Civilprocesa likuma 363.<sup>13</sup> panta astotā daļa.

darba samaksu, tad savu tiesību aizsardzības nolūkā aicinām nekavējoties sazināties ar bijušo darba devēju, ja arī tuvākajā laikā nekonstatējat attiecīgu ierakstu maksātnespējas reģistrā.

Vienlaikus norādāms, ka darba devēja maksātnespējas procesu var ierosināt jebkura fiziska vai juridiska persona, kurai šis darba devējs (uzņēmums) ir palicis parādā. Tātad arī bijušais darbinieks, neatkarīgi no nesamaksātās summas apmēra, var pieteikt sava esošā vai bijušā darba devēja maksātnespējas procesu.<sup>64</sup>

Tomēr jāņem vērā, ka par maksātnespējas procesa pieteikumu būs jāapmaksā tiesas izdevumi (valsts nodeva) 355 *euro* apmērā<sup>65</sup> un juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā (šobrīd - 1000 *euro*)<sup>66</sup>, proti, jāreķinās ar kopējām izmaksām 1355 *euro* apmērā. Tajā pašā laikā maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt arī vairāki darbinieki kopā, tādējādi tiesas izdevumus un depozīta maksājumus sadalot savā starpā.

Darbinieku var atbrīvot no depozīta samaksas, ja pirms maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas tiesā darbinieks ir tiesājies ar darba devēju par darba algas piedziņu<sup>67</sup>, un šis tiesas nolēmums ir stājies spēkā, bet zvērināts tiesu izpildītājs ir atzinis, ka to nevar izpildīt. Jāņem vērā, ka tiesa, lemjot, vai pieteikuma iesniedzējs (darbinieks) ir atbrīvojams no depozīta iemaksas, vērtēs arī iesniedzēja mantisko stāvokli, proti, vai ir pietiekami līdzekļi, lai segtu depozīta izmaksas.<sup>68</sup> Tāpat jāuzsver, ka persona, pamatojoties uz savu mantisko stāvokli un iesniedzot attiecīgus pierādījumus par to, var lūgt tiesai pilnīgu vai daļēju atbrīvošanu no tiesas izdevumiem, un tiesnesis, izskatot šādu lūgumu un ievērojot personas mantisko stāvokli, pilnīgi vai daļēji atbrīvo to no tiesas izdevumu samaksas.<sup>69</sup>

Vienlaikus var iepazīties ar Maksātnespējas kontroles dienesta sagatavoto informatīvo materiālu, kā darbiniekam atgūt neizmaksāto darba samaksu, kā arī video materiālu par darbiniekam neizmaksāto naudas līdzekļu atgūšanu. Papildu informācija par darbinieka tiesībām darba devēja maksātnespējas gadījumā ir atrodamā Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļvietnē.

### ***Par neizmaksāto darba algu***<sup>70</sup>

- *Darbinieku prasījumi no darbinieku prasījumu un garantiju fonda līdzekļiem tiek segti ierobežotā apmērā un par noteiktu laika periodu un uzņēmuma likvidācijas gadījumā līdzekļi no darbinieku prasījumu un garantiju fonda darbiniekam netiek izmaksāti.*

*Vēstulē lūgts sniegt skaidrojumu, kā darbinieks var saņemt neizmaksāto darba samaksu no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem.*

Sākotnēji darbinieks, kurš ir atlaists no darba un kura darba devējam nav pasludināts maksātnespējas process, var vērsties [Valsts darba inspekcijā](#) ar iesniegumu par neizmaksāto darba samaksu.

Tāpat darbinieks var iesniegt prasību tiesā par darba samaksas piedziņu un piedzīt neizmaksāto darba samaksu ar zvērināta tiesu izpildītāja starpniecību, vai iesniegt tiesā pieteikumu par darba devēja (juridiskās personas) maksātnespējas procesa ierosināšanu.

<sup>64</sup> Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas 4. punkts.

<sup>65</sup> Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 3. punkts.

<sup>66</sup> Maksātnespējas likuma 62. panta pirmā daļa.

<sup>67</sup> Atbilstoši Civilprocesa 128. un 129. pantam pret bijušo darba devēju var celt prasību tiesā vispārējā kārtībā, proti, prasības kārtībā par parāda piedziņu, vai vienkāršotas procedūras pieteikumā par naudas piedziņu atbilstoši Civilprocesa likuma 30.<sup>3</sup> nodaļai. Turklāt, ceļot tiesā prasību pret bijušo darba devēju prasības kārtībā, darbinieks saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas pirmo punktu ir atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos (tai skaitā valsts nodevas un ar lietas izskatīšanu saistītajiem izdevumiem).

<sup>68</sup> Civilprocesa likuma 363.<sup>11</sup> panta piektā daļa.

<sup>69</sup> Civilprocesa likuma 43. panta trešā un ceturtā daļa.

<sup>70</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 28. jūlija vēstule Nr. 1-49n/2022/42.

Juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt darbinieks, kuram ir vai ir bijušas darba tiesiskās attiecības ar parādnieku, ja parādnieks nav pilnībā izmaksājis darbiniekam darba samaksu, kaitējuma atlīdzību sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību vai nav veicis sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas divu mēnešu laikā no izmaksai noteiktās dienas.<sup>71</sup>

No darbinieku prasījumu un garantiju fonda naudas līdzekļus darbinieka prasījumu apmierināšanai ir tiesīgs saņemt tikai tas darbinieks, kura darba devējam ir pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process.<sup>72</sup>

Vēršama uzmanība, ka darbinieku prasījumi no darbinieku prasījumu un garantiju fonda līdzekļiem tiek segti ierobežotā apmērā un par noteiktu laika periodu (saskaņā ar likuma "[Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā](#)" 4. un 5. pantu). Papildus norādām, ka uzņēmuma likvidācijas gadījumā līdzekļi no darbinieku prasījumu un garantiju fonda darbiniekam netiek izmaksāti.

Vienlaikus var iepazīties ar Maksātnespējas kontroles dienesta sagatavoto informatīvo materiālu, kā darbiniekam atgūt neizmaksāto darba samaksu, kā arī video materiālu par darbiniekam neizmaksāto naudas līdzekļu atgūšanu. Papildu informācija par darbinieka tiesībām darba devēja maksātnespējas gadījumā ir atrodamā Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļvietnē.

### ***Par mantas vērtēšanas izmaksām juridiskās personas maksātnespējas procesā***<sup>73</sup>

- *Administrators speciālistu maksātnespējas procesā pēc nepieciešamības piesaista patstāvīgi, savukārt kreditoru sapulces kompetencē ietilpst speciālistu izmaksu apstiprināšana.*

*Iesniegumā norādīts, ka Maksātnespējas likuma 170. pantā pie juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumu veidiem nav tieši norādītas parādnieka mantas vērtēšanas izmaksas.*

*Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 172. panta otrās daļas 3. punktu fiziskās personas maksātnespējas procesa izmaksās tiek iekļauti izdevumi, kas saistīti ar fiziskās personas mantas vērtēšanu.*

*Norādīts, ka piemērojot Maksātnespējas likuma 170. pantu kopsakarā ar 172. panta otrās daļas 3. punktu un 168. panta pirmo daļu, par mantas vērtēšanas izdevumiem kreditoru sapulce nav jāsasauca, un vērtēšanas izdevumi sedzami no parādnieka mantas.*

*Savukārt, ja vērtēšanas izdevumiem piemēro Maksātnespējas likuma 67. panta 13. punktu, maksātnespējas procesa administratoram nav tiesību segt speciālista sniegto pakalpojumu izdevumus (konkrētajā gadījumā pieaicinātais speciālists veic mantas vērtēšanu) bez kreditoru sapulces piekrišanas, kas paldzina mantas pārdošanas termiņu.*

*Ņemot vērā minēto, lūgts sniegt viedokli, kurš regulējums piemērojams juridiskās personas mantas novērtēšanas izdevumiem.*

Juridiskās personas maksātnespējas procesā mantas vērtēšanas izdevumiem piemērojams Maksātnespējas likuma 67. panta 13. punkts, jo juridisko personu maksātnespējas procesā nav izdalītas izmaksas, kas saistītas ar mantas novērtēšanu.

Administratoram pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas papildus šajā likumā noteiktajām vispārīgajām administratora tiesībām ir tiesības pieaicināt speciālistus, lai nodrošinātu efektīvu un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesu, un ar kreditoru sapulces piekrišanu segt ar to saistītās izmaksas no parādnieka vai citiem juridiskās personas

<sup>71</sup> Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas 4. punktu un 60. panta otrā daļa.

<sup>72</sup> Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 3. pants.

<sup>73</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 10. oktobra vēstule Nr. 1-49n/2022/55.

maksātnespējas procesa līdzekļiem.<sup>74</sup> Administrators pieaicina speciālistu tādu darbību veikšanai, ko nav tiesīgs īstenot pats, piemēram, mantas vērtēšana.

Katrs maksātnespējas process ir individuāls, un tikai administrators var nošķirt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas, kas ir būtiski nepieciešamas maksātnespējas procesa norises nodrošināšanai un attiecīgi sedzamas nekavējoties, no tām, kuras rodas un ir iespējams segt tikai pēc mantas pārdošanas plāna pilnīgas izpildes un kreditoru prasījumu segšanas plāna un izmaksu saraksta sagatavošanas.<sup>75</sup>

Proti, administratoram jāsedz tādas maksātnespējas procesa tekošās izmaksas, kuras nepieciešamas maksātnespējas procesa sekmīgai norisei un ir sedzamas nekavējoties bez kreditoru sapulces iesaistes (piemēram, vēstuļu nosūtīšana, ar mantas saglabāšanu saistītās izmaksas utt.), pretējā gadījumā tas var radīt šķēršļus maksātnespējas procesa sekmīgai norisei vai arī negatīvas sekas, kuru rezultātā maksātnespējas procesa izmaksu apmērs varētu būtiski palielināties. Tomēr tādu izmaksu nekavējošas segšanas nepieciešamību katrā konkrētā gadījumā var izvērtēt tikai administrators.

Minētais netieši attiecas arī uz speciālista pieaicināšanu maksātnespējas procesā. Proti, administrators speciālistu maksātnespējas procesā pēc nepieciešamības piesaista patstāvīgi, savukārt kreditoru sapulces kompetencē ietilpst speciālistu izmaksu apstiprināšana.<sup>76</sup> Lai arī ar speciālista pieaicināšanu radušās izmaksas, ja faktiskie apstākļi to pieļauj, ir sedzamas pēc kreditoru informēšanas par sniegtajiem pakalpojumiem un izmaksu apstiprināšanas, tomēr, ja samaksa ir veicama pirms pakalpojuma saņemšanas, tādā gadījumā administrators var nodot kreditoru sapulces apstiprināšanai šīs izmaksas pēc pakalpojuma saņemšanas. Tādā gadījumā tā ir administratora atbildība, jo kreditoru sapulce var arī nolemt šādas izmaksas nesegt.

### ***Par juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu un parādnieka ieķīlāto mantu<sup>77</sup>***

- *Nodrošinātais kreditors ir tiesīgs vērsties tiesā ar juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu tikai par nenodrošinātās prasījuma daļas apmēru, kas pārsniedz 4268 euro.*

*Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu uz šādiem jautājumiem:*

*1) vai nodrošinātais kreditors ir tiesīgs vērsties tiesā ar maksātnespējas procesa pieteikumu attiecībā uz to prasījuma daļu, kas nav nodrošināta?*

*2) kas notiks ar parādnieka ieķīlāto mantu, kuru kreditors nav realizējis un, vai tādos gadījumos to pārņem maksātnespējas procesa administrators?*

[1] Saskaņā ar Maksātnespējas likumu<sup>78</sup> juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu tiesā var iesniegt gan kreditors, gan parādnieks, ja pastāv kāda no maksātnespējas procesa pazīmēm.<sup>79</sup> Likumdevējs ir noteicis ierobežojumus nodrošinātajam kreditoram iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu<sup>80</sup>, tai pat laikā nosakot, ja prasījums nav nodrošināts pilnībā, nodrošinātais kreditors juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt tikai nenodrošinātās prasījuma daļas apmērā.<sup>81</sup> Tas nozīmē, ka nodrošinātais kreditors ir tiesīgs vērsties tiesā ar juridiskās personas maksātnespējas procesa

<sup>74</sup> Maksātnespējas likuma 67. panta 13. punkts.

<sup>75</sup> Maksātnespējas likuma 26. panta otrā daļa.

<sup>76</sup> Informatīvais materiāls efektīvai rīcībai ar parādnieka mantu. Pieejams: <https://www.mkd.gov.lv/lv/media/1217/download>.

<sup>77</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 11. novembra vēstule Nr. 1- 49n/2022/66.

<sup>78</sup> Maksātnespējas likuma 60. pants.

<sup>79</sup> Maksātnespējas likuma 57. pants.

<sup>80</sup> Maksātnespējas likuma 61. panta pirmā daļa.

<sup>81</sup> Maksātnespējas likuma 61. panta otrā daļa.



pieteikumu tikai par nenodrošinātās prasījuma daļas apmēru, kas pārsniedz 4268 euro.<sup>82</sup> Vienlaikus jāņem vērā arī citas juridiskās personas maksātnespējas procesa pazīmes, kas ir priekšnoteikums, lai parādniekam piemērotu juridiskās personas maksātnespējas procesu.<sup>83</sup>

Papildus norādām, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 60. panta ceturtajai daļai juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu tiesai iesniedz Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Savukārt Civilprocesa likuma 363.<sup>13</sup> panta otrā daļa noteic, ka tiesa pasludina juridiskās personas maksātnespējas procesu, ja tā pieteikuma izskatīšanas dienā konstatē pieteikumā norādīto maksātnespējas procesa pazīmi. Līdz ar to vēršam uzmanību, ka maksātnespējas procesa pieteikuma izvērtēšana ir ekskluzīvā tiesas kompetencē, un tikai tiesa, izvērtējot attiecīgo pieteikumu, ir tiesīga izvērtēt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu.

[2] Juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas sekas paredz parādnieka pārvaldes institūciju darbības apturēšanu un to vietā parādnieka pārvaldīšanu veic administrators<sup>84</sup>, tostarp parādnieks zaudē tiesības rīkoties ar visu savu mantu, kā arī ar viņa valdījumā vai turējumā esošo trešajām personām piederošo mantu, un šīs tiesības iegūst administrators.<sup>85</sup>

Maksātnespējas likumā noteiktie administratora pienākumi pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas tostarp paredz, ka administrators nekavējoties ņem savā pārvaldījumā visu parādnieka mantu un arī parādnieka valdījumā un turējumā esošo trešajām personām piederošo mantu.<sup>86</sup> Parādnieka mantas pārņemšana un apzināšana ir nozīmīgs administratora pienākums, jo juridiskās personas maksātnespējas procesā kreditoru prasījumi tiek segti no līdzekļiem, kuri tiek iegūti, administratoram pārdodot parādnieka mantu.

Savukārt mantas pārdošana parādnieka maksātnespējas procesā noris tikai saskaņā ar administratora izstrādāto un kreditoru saskaņoto mantas pārdošanas plānu un jebkādas atkāpes no tā nav pieļaujamas.<sup>87</sup> Administratoram mantas pārdošanas plānā ir jānorāda arī parādnieka neieķīlātās un ieķīlātās mantas saraksts. Līdz ar to administratoram, sagatavojot parādnieka mantas pārdošanas plānu, ir pienākums mantas sarakstā norādīt visu parādniekam piederošo mantu, uz kuru vēršama piedziņa. Tas savukārt nozīmē, ja parādniekam piederošā ieķīlātā manta nav pārdota pirms parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas, pēc šīs mantas pārņemšanas to pārdos administrators, ievērojot Maksātnespējas likumā noteikto kārtību.

Vienlaikus informējam, ka ar detalizētāku informāciju par parādnieka mantas pārdošanas tiesiskajiem aspektiem ir iespējams iepazīties Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē.<sup>88</sup>

### ***Par kreditora prasījuma iesniegšanu maksātnespējas procesā<sup>89</sup>***

- *Apstākļi, ka kreditors ir iesniedzis juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu nenozīmē, ka automātiski iesniegts arī kreditora prasījums. Lai saņemtu sava prasījuma apmierinājumu, kreditoram jāiesniedz kreditora prasījums administratoram Maksātnespējas likuma noteiktajā kārtībā.*

*Vēstule, kurā lūgts sniegt skaidrojumu, vai kreditoram, pēc kura pieteikuma tiesa ir pasludinājusi juridiskās personas maksātnespējas procesu, mēneša laikā ir pienākums iesniegt maksātnespējas procesa administratoram savu kreditora prasījumu.*

<sup>82</sup> Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas 2. punkts.

<sup>83</sup> Piemēram, kreditors vai kreditori ir izsnieguši vai nosūtījuši uz parādnieka juridisko adresi sūtītāja apmaksātu brīdinājumu par savu nodomu iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, un parādnieks triju nedēļu laikā pēc brīdinājuma nodošanas pasta komersantam nav samaksājis parādu vai nav cēlis pamatotus iebildumus pret prasījumu atbilstoši Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas 2. punktam.

<sup>84</sup> Maksātnespējas likuma 63. panta pirmās daļas 2. punkts.

<sup>85</sup> Maksātnespējas likuma 63. panta pirmās daļas 1. punkts.

<sup>86</sup> Maksātnespējas likuma 65. panta 4. punkts.

<sup>87</sup> Maksātnespējas likuma 113. pants.

<sup>88</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta informatīvais materiāls efektīvai rīcībai ar parādnieka mantu.

Pieejams: [Microsoft Word - Aktualiz ts10.08.2021. Efekt ric parad mantu \(mkd.gov.lv\)](https://www.mkd.gov.lv)

<sup>89</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 14. novembra vēstule Nr. 1-49n/2022/67.

Apstākļi, ka kreditors ir iesniedzis juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu nenozīmē, ka automātiski iesniegts arī kreditora prasījums. Lai saņemtu sava prasījuma apmierinājumu, kreditoram jāiesniedz kreditora prasījums administratoram Maksātnespējas likuma noteiktajā kārtībā.

Kreditoru prasījums iesniedzams administratoram mēneša laikā no dienas, kad [maksātnespējas reģistrā](#) izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu. Savukārt, ja kreditors nokavējis prasījumu iesniegšanas termiņu, viņš savu prasījumu pret parādnieku var iesniegt termiņā, kas nav ilgāks par sešiem mēnešiem no dienas, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns. Pēc šī termiņa kreditors zaudē kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku.<sup>90</sup>

Kreditora prasījumu ir iespējams iesniegt:

- 1) personīgi;
- 2) ar pasta vai e-pasta starpniecību;
- 3) izmantojot Sistēmas e-pakalpojumu.

Administratora kontaktinformāciju ir atrodama maksātnespējas reģistra sadaļā "Administratori".

Papildu informācija par kreditoru prasījumu iesniegšanu ir pieejama Maksātnespējas kontroles dienesta mājaslapā sadaļā "[Juridiskās personas maksātnespējas process](#)", kā arī ir pieejami informatīvie video materiāli par kreditoru prasījumu iesniegšanu plašsaziņas tīmekļvietnē "Youtube" (skat. [Kreditoru tiesības maksātnespējas procesā](#), [. Kreditors un Elektroniskā maksātnespējas uzskaites sistēma EMUS](#)).

---

<sup>90</sup> Maksātnespējas likuma 73. panta pirmā daļa.

### 3. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

***Par nokavēto nodokļu maksājumu dzēšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā, kuri personai piemēroti kā juridiskās personas valdes loceklim<sup>91</sup>***

- *Fiziskās personas maksātnespējas procesā parādnieks netiek atbrīvots no saistībām sakarā ar nokavēto nodokļu maksājumiem, kuri personai piemēroti kā juridiskās personas valdes loceklim, jo nokavēto nodokļu maksājumi ir atzīstami par neatļautu darbību, kas saskaņā ar Maksātnespējas likuma 164. pantu ir nedzēšams prasījums.*

*Iesniegumā lūgts skaidrot, vai pastāv iespēja, ka fiziskās personas maksātnespējas procesā parādnieks netiek atbrīvots no saistībām sakarā ar nokavēto nodokļu maksājumiem, kuri personai piemēroti kā juridiskās personas valdes loceklim?*

Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajā daļā ir nostiprināts vispārējs princips, ka fiziskā persona maksātnespējas procesā ne pie kādiem apstākļiem nevar tikt atbrīvota no saistībām, kuru pamatā ir neatļauta darbība. Savukārt ar terminu "neatļauta darbība" civiltiesiskajās attiecībās apzīmē tiesību aizskārumu (pārkāpumu) un tas izpaužas gan līguma vai cita darījuma pienākumu nepildīšanā, gan ārpuslīgumiskā citas personas aizskārumā (deliktā). Civillikuma 1635. pantā noteikts, ka katrs tiesību aizskārumš, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.

Saistībā ar minēto jāuzsver, ka valdes locekļu viens no pamatpienākumiem ir nodrošināt sabiedrības darbības tiesiskumu, līdz ar to valdes loceklim savi pienākumi ir jāpilda atbilstoši Komerclikuma 169. panta pirmajā daļā noteiktajam, proti, kā krietnam un rūpīgam saimniekam. Minētais princips paredz, ka valdes loceklim ir jārikojas ar vislielāko rūpību, jo Komerclikuma 169. pants neparedz pienākumu sabiedrībai pierādīt valdes locekļa vainu, bet, gluži pretēji, tas noteic šīs amatpersonas vainas prezumpciju. Citiem vārdiem, valdes loceklim ir jāpierāda, ka attiecīgajā situācijā viņš ir rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks un nav pielaidis pat vieglu neuzmanību.<sup>92</sup>

Tā kā valdes locekļu pienākumi ir noteikti likumā, statūtos, valdes reglamentā, dalībnieku sapulces lēmumos vai ar valdes locekli noslēgtajā līgumā, tad minēto noteikumu neievērošana kvalificējama kā sabiedrības valdes pārkāpums, kas savukārt nav savienojams ar krietna un rūpīga saimnieka rīcību.<sup>93</sup>

Tādējādi, ja valdes loceklis, izpildot viņam uzticētos sabiedrības vadīšanas uzdevumus, rīkojas pretēji normatīvo aktu prasībām, tostarp ir pārkāpis likuma "Par nodokļiem un nodevām" paredzētos noteikumus, tad nav pamata runāt par šādas darbības atbilstību krietna un rūpīga saimnieka mērauklai.

Tā kā likuma "Par nodokļiem un nodevām" 60. panta pirmā daļa paredz VID tiesības uzsākt procesu par nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanu no personas, kura ir bijusi šīs juridiskās personas valdes loceklis, tad neatļauta darbība šādā gadījumā izpaužas kā valdes locekļa minētajā likumā noteikto pienākumu nepildīšana.

Vienlaikus norādāms, ka likums "Par nodokļiem un nodevām" paredz valdes locekļu personīgu atbildību par juridiskas personas nodokļu parādiem un saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" pārejas noteikumiem, valdes locekļa personīgā atbildība var tikt

<sup>91</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 7. jūlijā vēstule Nr. 1-49n/2021/37.

<sup>92</sup> Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2012. gada 25. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-25 8.4. punkts un Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014. gada 27. maija sprieduma lietā Nr. SKC-102 10. punkts.

<sup>93</sup> Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 7. jūnija sprieduma lietā Nr. C39072411, SKC-7/2016 7.2. punkts.

attiecināta uz tiem juridiskās personas nokavētajiem nodokļu maksājumiem, kas ir izveidojušies pēc 2015. gada 1. janvāra.<sup>94</sup>

Ņemot vērā iepriekš minēto un atbildot uz jautājumu norādāms, ka fiziskās personas maksātnespējas procesā parādnieks netiek atbrīvots no saistībām sakarā ar nokavēto nodokļu maksājumiem, kuri personai piemēroti kā juridiskās personas valdes loceklim, jo nokavēto nodokļu maksājumi ir atzīstami par neatļautu darbību, kas saskaņā ar Maksātnespējas likuma 164. pantu ir nedzēšams prasījums.

Vienlaikus jāvērs uzmanība, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.<sup>35</sup> panta trešo daļu, apstiprinot saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, tiesa lemj par to saistību dzēšanu, kuras nav izpildītas saistību dzēšanas laikā. Attiecīgi jautājums par saistību dzēšanu ir nodots tiesas kompetencē un tikai tās kompetencē ir lemt, vai konkrēts prasījums pret parādnieku tiks dzēsts saskaņā ar Maksātnespējas likuma 164. panta noteikumiem.

### ***Par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu***<sup>95</sup>

- *Fiziskajai personai sākotnēji jālikvidē individuālais uzņēmums, un tikai tad tā var pieteikt fiziskās personas maksātnespējas procesu.*
- *Parādsaistību apmērs ir būtisks ne tikai kā priekšnoteikums, lai pasludinātu fiziskās personas maksātnespējas procesu, bet no tā ir arī atkarīgs konkrētam maksātnespējas procesam piemērojama saistību dzēšanas procedūras ilgums.*

*Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu par šādiem jautājumiem:*

*1) Vai neaktīva individuālā uzņēmuma esamības gadījumā tas tiek pielīdzināts individuālajam komersantam, kura individuālā komersanta esamība ir nosacījums, kad nevar uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu?*

*2) Ko darīt situācijā, kad pazaudēti kreditoru kontakti un termiņā nedzēsto saistību summas?*

*3) Ko darīt situācijā, kad neviena Latvijas kredītiestāde nevēlas atvērt norēķinu kontu?*

Fiziskās personas maksātnespējas procesa subjektu var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības.<sup>96</sup> Fiziskās personas maksātnespējas process nav piemērojams individuālajiem komersantiem.<sup>97</sup>

Komerclikuma 74. pants noteic, ka individuālais komersants ir fiziskā persona, kura kā komersants ierakstīta komercreģistrā. Fiziskā persona var iegūt komersanta statusu tikai kā individuālais komersants. Komersants ir tas, uz kura vārda ir izveidota atsevišķa komercreģistra lieta.<sup>98</sup>

Likumā "Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu un zemnieka vai zvejnieka saimniecību" skaidrots, ka individuālais uzņēmums ir tiesību subjekts, kas izveidots vienas fiziskās personas īpašuma organizēšanai, lai veiktu saimniecisko darbību. Minētā likuma 6. pants noteic, ka individuālais (ģimenes) uzņēmums un zemnieka vai zvejnieka saimniecība jāreģistrē Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā.

Secināms, ka individuālais komersants un individuālais uzņēmums ir divi atšķirīgi tiesību subjekti, kurus regulē atšķirīgi normatīvie akti. Vienlaikus tiem ir būtiska kopīga pazīme – gan

<sup>94</sup> Likuma "Par nodokļiem un nodevām" pārejas noteikumu 170. pants.

<sup>95</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 12. jūlija vēstule Nr. 1-49n/2022/38.

<sup>96</sup> Maksātnespējas likuma 127. panta pirmā daļa.

<sup>97</sup> Maksātnespējas likuma 127. panta trešā daļa.

<sup>98</sup> A. Strupiņš Komerclikuma komentāri A daļa Komercsabiedrības vispārīgie noteikumi (1. -73. pants). 2003, 20.-21. lapa.

individuālais komersants, gan individuālā uzņēmuma īpašnieks atbild par savām saistībām vai sava uzņēmuma saistībām ar visu savu mantu.<sup>99</sup>

Kā liecina tiesu prakse, Latvijas maksātnespējas tiesībās ir ieviesta maksātnespējas subjektu maksātnespējas pieteikšanas hronoloģiskā kārtība. Proti, Maksātnespējas likuma 123. panta pirmajā daļā noteikts, ka fiziskai personai, kurai kā individuālajam komersantam ir izbeigts juridiskās personas maksātnespējas process, ir tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesu. Ar minēto normu likumdevējs maksātnespējas regulācijā kā hronoloģiski prioritāru ir noteicis tieši fiziskās personas – individuālā komersanta komerciālo statusu, kamdēļ vispirms ir jāiziet komersanta maksātnespējas process, un tikai pēc tā pabeigšanas ir iespējams uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu.<sup>100</sup>

Ar Maksātnespējas likuma grozījumiem, kas izdarīti ar 2014. gada 25. septembra likumu, kas stājās spēkā 2015. gada 1. janvārī, likumdevējs iepriekš minēto maksātnespējas subjektu maksātnespējas pieteikšanas hronoloģisko kārtību attiecinājis arī uz fiziskajām personām, kas ir bijušas zemnieku saimniecības dibinātājas vai dalībnieces. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 123. panta otrajai daļai uz zemnieku saimniecības dibinātāju vai dalībnieku nevar attiecināt fiziskās personas maksātnespējas procesa noteikumus, kamēr zemnieku saimniecībai nav pabeigts juridiskās personas maksātnespējas. Proti, Maksātnespējas likuma 123. panta otrajā daļā noteikts, ka Maksātnespējas likuma 123. panta pirmajā daļā minētās tiesības ir arī fiziskai personai, kas ir bijusi komplementārs personālsabiedrībā, kurai ir izbeigts juridiskās personas maksātnespējas process, kā arī fiziskai personai, kas ir bijusi dibinātājs vai dalībnieks zemnieku vai zvejnieku saimniecībā, kurai ir izbeigts juridiskās personas maksātnespējas process. Tādējādi arī zemnieku saimniecības (*arī individuālā uzņēmuma*) gadījumā vispirms ir jāiziet juridiskās personas maksātnespējas process.<sup>101</sup>

Pēc sava tiesiskā rakstura individuālais uzņēmums ir līdzīgs gan individuālajam komersantam, gan zemnieku saimniecībai, jo visiem šiem komersantu veidiem vienādi regulēta mantiskā atbildība - īpašnieks atbild ar visu savu mantu. Līdz ar to attiecībā uz individuālā uzņēmuma īpašnieka tiesībām pasludināt fiziskās personas maksātnespējas procesu ir piemērojama tāda pati kārtība kā uz individuālo komersantu un zemnieku saimniecības īpašnieku. Proti, fiziskajai personai sākotnēji jālikvidē individuālais uzņēmums, un tikai tad tā var pieteikt fiziskās personas maksātnespējas procesu.

Parādsaistību apmērs ir būtisks ne tikai kā priekšnoteikums, lai pasludinātu fiziskās personas maksātnespējas procesu, bet no tā ir arī atkarīgs konkrētam maksātnespējas procesam piemērojamais saistību dzēšanas procedūras ilgums, kas savukārt tieši atkarīgs no atlikušo parādsaistību apmēra un kreditoru prasījumu segšanai novirzāmās summas, un parādnieka ienākumiem.

Parādniekam ir saistošs Maksātnespējas likuma 6. panta 8. punktā nostiprinātais labticības princips, atbilstoši kuram parādnieks nedrīkst izmantot procesu, lai netaisnīgi iedzīvotos. Vienlaikus likumdevējs, paredzot fiziskās personas maksātnespējas procesu, ir vēlējis noregulēt situāciju, kurā fiziskā persona, kuras ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, varētu tikt atbrīvota no neizpildītajām parādsaistībām un atjaunot maksātspēju. Tāpat ne mazāk būtisks ir apstāklis, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 363.<sup>23</sup> panta pirmajai daļai, fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumā norāda apstākļus, kuru dēļ fiziskā persona nav spējīga izpildīt saistības, visas termiņā neizpildītās saistības un to summas, kā arī visu to saistību kopējo summu, kuru izpildes termiņš iestāsies gada laikā. Līdz ar to saprotams, ka fiziskās personas maksātnespējas process

<sup>99</sup> Komerclikuma 76. panta otrā daļa un likuma "Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu un zemnieka vai zvejnieka saimniecību" 3. panta pirmā daļa.

<sup>100</sup> Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 20. maija spriedums lietā Nr. SPC-11/2016 (C19050715) 6.1. apakšpunkts.

<sup>101</sup> Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2021. gada 25. februāra spriedums lietā Nr. C73392520, SPC 7/2021.

piemērojams tikai tām personām, kas var norādīt savu parādsaistību apjomu, pretējā gadījumā tiesa nemaz nevarēs pasludināt fiziskās personas maksātnespējas procesu. Secināms, ka parādniekam iesniedzot maksātnespējas procesa pieteikumu ir pienākums norādīt visus savus esošos parādus, kā arī darīt zināmus maksātnespējas procesa administratoram visus kreditorus. Tikai tad, ja parādnieks godprātīgi izpilda šos pienākumus, administrators var pilnvērtīgi pārņemt viņa mantisko attiecību pārvaldīšanu fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvarā.

Lai atbrīvotos no neizpildītajām parādsaistībām un atjaunotu maksātspēju, ir būtiski norādīt visas saistības. Savukārt pēc tam, kad pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process, informāciju par procesa pamatdatiem norāda maksātnespējas reģistrā, un kreditori var pieteikt kreditoru prasījumus. Līdz ar to iebildumi, ka parādnieks ir aizmirsis kādu kreditoru, nevar būt attaisnojums. Tie norāda tikai uz parādnieka nenopietno un nolaidīgo attieksmi pret maksātnespējas procesu, caur kuru viņš tiesā meklē aizsardzību pret kreditoriem. Vismaz teorētiski pastāv iespēja, ka parādnieks var nezināt visus kreditorus, taču viņam ir pienākums paziņot visus viņam zināmos kreditorus gan tiesai, gan administratoram.<sup>102</sup>

Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā sekmīgai fiziskās personas maksātnespējas procesa īstenošanai parādniekam ir nepieciešams norēķinu konts, pretējā gadījumā parādniekam ir apgrūtināši vai pat neiespējami īstenot Maksātnespējas likumā noteiktos pienākumus un, kas ir vēl būtiskāk, maksātnespējas procesā iesaistītās personas (administrators, kreditori, tiesa) nevar gūt pārlicību, ka parādnieks godprātīgi daļu savu ienākumu novirza kreditoru prasījumu segšanai.

Līdz ar to parādniekam būtu jāveic visas no sevis atkarīgās darbības, lai kādā no kredītiestādēm tomēr tiktu atvērts norēķinu konts uz parādnieka vārda. Atbilstoši FKTK mājaslapā pieejamajai informācijai Latvijas finanšu tirgū darbojas [12 bankas](#).<sup>103</sup>

#### ***Par fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumiem<sup>104</sup>***

- *Atkārtoti var vērsties tiesā ar fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu ne ātrāk kā trīs gadus pēc tam, kad sniegta nepatiesu informāciju kreditoriem, un ne ātrāk kā vienu gadu pēc tam, kad izbeigts fiziskās personas maksātnespējas process, nedzēšot saistības.*

*Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, kad atkārtoti var vērsties tiesā ar pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu.*

No Iesnieguma izriet, ka lēmumā par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu tiesa konstatēja, ka parādnieks sniedza nepatiesas ziņas kreditoriem un attiecīgi uz šī pamata izbeidza fiziskās personas maksātnespējas procesu.

Attiecīgi atkārtoti var vērsties tiesā ar fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu ne ātrāk kā trīs gadus pēc tam, kad sniegta nepatiesu informāciju kreditoriem, un ne ātrāk kā vienu gadu pēc tam, kad izbeigts fiziskās personas maksātnespējas process, nedzēšot saistības (Maksātnespējas likuma 130. panta 1. un 5. punkts).

Vēršam uzmanību, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma izskatīšana ir tiesas kompetencē, un tikai tiesa var konstatēt, vai pastāv ierobežojumi fiziskā personas maksātnespējas procesa pasludināšanai.

#### ***Par parādnieka atbrīvošanu no saistībām fiziskās personas maksātnespējas procesā<sup>105</sup>***

<sup>102</sup> Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu Intara Bistera un Aigara Strupiša atsevišķās domas sakarā ar Civillietu departamenta 2016. gada 31. marta spriedumu civillietā Nr. SKC-3/2016.

<sup>103</sup> Tirgus dalībnieki – bankas, aplūkojams: <https://www.fktk.lv/tirgus-dalibnieki/kreditiestades/bankas/>

<sup>104</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 10. augusta vēstule Nr. 1-49n/2022/45.

<sup>105</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 9. septembra vēstule Nr. 1-49n/2022/49.

- *Parādniekam saglabājas pienākums segt prasījumus no neatļautas darbības arī pēc maksātnespējas procesa sekmīgas pabeigšanas, un attiecībā uz šiem prasījumiem tiek atjaunota izpildu lietvedība.*

*Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai ceļa satiksmes negadījuma rezultātā iegūtās parādsaistības var dzēst fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros.*

Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajā daļā nostiprināts vispārējs princips, atbilstoši kuram fiziskās personas maksātnespējas procesā ne pie kādiem apstākļiem nevar atbrīvoties no saistībām, kuru pamatā tostarp ir neatļauta darbība.

Minētajā normā ir uzskaitīti prasījumu veidi, kas arī pēc saistību dzēšanas procedūras pabeigšanas netiek dzēsti. Proti, netiek dzēsti prasījumi par:

- 1) uzturlīdzekļu samaksu,
- 2) prasījumi no neatļautas darbības,
- 3) nodrošinātais prasījums, ja parādnieks ir saglabājis par šā prasījuma nodrošinājumu kalpojošo mājokli,
- 4) prasījumi par administratīvo pārkāpumu procesā piemērotajiem un Krimināllikumā paredzētajiem sodiem, kā arī kompensācija par radīto kaitējumu.

Tiesai, apmierinot fiziskās personas pieteikumu par maksātnespējas procesa piemērošanu, nav pietiekami konstatēt Maksātnespējas likuma 130. pantā noteikto ierobežojumu neesamību, bet arī ir jāpārliedzinās, vai saistību dzēšanas procedūras veiksmīgas pabeigšanas gadījumā būs reāls pamats parādnieka atbrīvošanai no šīs procedūras laikā neizpildītajām atlikušajām saistībām.<sup>106</sup> Proti, ja lielāko daļu no parādnieka saistībām veido prasījumi no neatļautas darbības, pat sekmīgi noslēdzoties fiziskās personas maksātnespējas procesam, netiek sasniegts maksātnespējas procesa mērķis – pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātpēju.

Parādniekam saglabājas pienākums segt prasījumus no neatļautas darbības arī pēc maksātnespējas procesa sekmīgas pabeigšanas, un attiecībā uz šiem prasījumiem tiek atjaunota izpildu lietvedība.

#### ***Par sprieduma izpildes izdevumu segšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā<sup>107</sup>***

- *Parādniekam saglabājas pienākums segt jau radušos sprieduma izpildes izdevumus arī gadījumā, ja viņam pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process, un zvērinātu tiesu izpildītāju sagatavotie paziņojumi par fiziskās personas maksātnespējas procesa netiešo izdevumu apmaksu ir tiesiski un parādniekam saistoši. Ja parādnieks objektīvi nespēj uzreiz samaksāt sprieduma izpildes izdevumus, piemēram, bankrota procedūras laikā, jo tie ievērojami pārsniedz parādnieka ienākumus, tad šādu situāciju varētu risināt vienojoties ar administratoru un attiecīgo zvērinātu tiesu izpildītāju, paredzot, ka maksājumi tiks veikti pa daļām un apmaksāti līdz fiziskās personas maksātnespējas procesa beigām no parādnieka līdzekļiem, ko viņš ir tiesīgs paturēt sev uzturēšanas izmaksu segšanai.*

*Iesniegumā norādīts, ka pie fiziskās personas ir vērsušies zvērināti tiesu izpildītāji ar pieprasījumiem segt sprieduma izpildes izdevumus (turpmāk šajā skaidrojumā – Pieprasījumi), kas izveidojušies pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas.*

*Lūgts sniegt viedokli uz šādiem jautājumiem:*

<sup>106</sup> Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2019. gada 11. jūnija lēmums lietā Nr. C32189017, SPC-13/2019.

<sup>107</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 9. septembra vēstule Nr. 1- 57n/2022/549.

1) vai Pieprasījumi ir piesakāmi maksātnespējas procesa administratoram kā kreditoru prasījumi, vai iekļaujami maksātnespējas procesa netiešajos izdevumos?

2) vai Pieprasījumiem ir piešķirts īpašs statuss, kas dod pamatu tos apmierināt pilnā apmērā, apejot Maksātnespējas likumā noteikto citu kreditoru prasījumu apmierināšanas kārtību?

3) ja Pieprasījumi ir jāpiesaka kā kreditora prasījumi bankrota procedūras laikā, vai tiem ir piemērojami Maksātnespējas likuma noteikumi par prasījuma noilgumu un, vai tie ir dzēšami saistību dzēšanas procedūras ietvaros?<sup>108</sup>

4) ja Pieprasījumi ir iekļaujami fiziskās personas maksātnespējas procesa netiešajos izdevumos, vai tas nav atzīstams par patvaļas aizliegumu principa<sup>109</sup> un kreditoru vienlīdzības principa pārkāpumu?<sup>110</sup>

5) ja Pieprasījumi ir iekļaujami fiziskās personas maksātnespējas procesa netiešajos izdevumos, kādā termiņā parādniekam tie ir jāsedz un, ja tie netiek segti bankrota procedūras vai saistību dzēšanas procedūras laikā, vai tas būtu pamats saistību dzēšanas procedūras nepiemērošanai vai pārtraukšanai, neatbrīvojot parādnieku no saistībām?

Sprieduma izpildes izdevumi, ciktāl tie nav segti saskaņā ar Civilprocesa likumu, ir sedzami kā fiziskās personas maksātnespējas procesa netiešās izmaksas un tās parādniekam ir jāsedz no parādnieka līdzekļiem, ko viņš ir tiesīgs paturēt sev uzturēšanas izmaksu segšanai.<sup>111</sup>

Minētā norma likumā ietverta ar mērķi nodrošināt risinājumu sprieduma izpildes izdevumu segšanai gadījumos, kad parādniekam pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process un attiecīgi sprieduma izpildes izdevumu piedziņa nevar tikt turpināta izpildu lietvedības ietvaros.

Atbilstoši spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam Maksātnespējas likuma 172. panta ceturtais daļas 6. punkts attiecināms uz visiem sprieduma izpildes izdevumiem, tai skaitā tādiem, kas radušies pirms pieņemts tiesas lēmums par fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu parādniekam, un kurus nav bijis iespējams segt izpildu lietvedības ietvaros no parādniekam piederošas mantas pārdošanā saņemtiem naudas līdzekļiem.<sup>112</sup>

Līdz ar to parādniekam saglabājas pienākums segt jau radušos sprieduma izpildes izdevumus arī gadījumā, ja viņam pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process, un zvērinātu tiesu izpildītāju sagatavotie paziņojumi par fiziskās personas maksātnespējas procesa netiešo izdevumu apmaksu ir tiesiski un parādniekam saistoši.

Vēršam uzmanību, ka sprieduma izpildes izdevumi nav atzīstami par kreditora prasījumu Maksātnespējas likuma izpratnē. Sprieduma izpildes izdevumiem nav tiešas saiknes ar parādnieka mantas realizāciju tā maksātnespējas procesā, bet gan ar sprieduma izpildi, kas uzsākta pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādniekam. Līdz ar to uz tiem neattiecas ne noilgums, ne arī Maksātnespējas likumā noteiktie uz kreditoru tiesībām attiecināmie principi. Attiecīgi atbilstoši Maksātnespējas likuma 164. panta pirmajai daļai sprieduma izpildes izdevumi nav saistības, kas var tikt dzēstas pēc sekmīgi pabeigta fiziskās personas maksātnespējas procesa.

Jāņem vērā, ka parādniekam ir jāpilda Maksātnespējas likumā noteiktie pienākumi, tostarp jāsedz fiziskās personas maksātnespējas procesa izmaksas kā bankrota procedūrā, tā arī saistību dzēšanas procedūrā.<sup>113</sup> Turklāt saistību dzēšanas procedūru nepiemēro vai to pārtrauc, ja parādnieks nepilda bankrota vai saistību dzēšanas procedūrā paredzētos pienākumus, būtiski apgrūtinot maksātnespējas procesa efektīvu norisi.<sup>114</sup> Tomēr, ja parādnieks objektīvi nespēj uzreiz samaksāt sprieduma izpildes izdevumus, piemēram, bankrota procedūras laikā, jo tie ievērojami

<sup>108</sup> Maksātnespējas likuma 164. panta pirmā daļa.

<sup>109</sup> Maksātnespējas likuma 6. panta 3. punkts.

<sup>110</sup> Maksātnespējas likuma 6. panta 2. punkts.

<sup>111</sup> Maksātnespējas likuma 172. panta ceturtais daļas 6. punkts un piektā daļa.

<sup>112</sup> Civilprocesa likuma 560. panta ceturtais daļa.

<sup>113</sup> Maksātnespējas likuma 139. panta 6. punkts un 160. panta 4. punkts.

<sup>114</sup> Maksātnespējas likuma 153. panta 3. punkts.



pārsniedz parādnieka ienākumus, tad Maksātnešpējas kontroles dienesta ieskatā, šādu situāciju varētu risināt vienojoties ar administratoru un attiecīgo zvērinātu tiesu izpildītāju, paredzot, ka maksājumi tiks veikti pa daļām un apmaksāti līdz fiziskās personas maksātnešpējas procesa beigām no parādnieka līdzekļiem, ko viņš ir tiesīgs paturēt sev uzturēšanas izmaksu segšanai. Tikai tiesa ir kompetenta lemt par saistību dzēšanas procedūras nepiemērošanu vai pārtraukšanu, neatbrīvojot parādnieku no saistībām.<sup>115</sup>

### ***Par nepatiesu ziņu norādīšanu fiziskās personas maksātnešpējas procesa pieteikumā<sup>116</sup>***

- *Viens no Maksātnešpējas likumā noteiktajiem ierobežojumiem fiziskās personas maksātnešpējas procesa piemērošanai ir nepatiesu ziņu sniegšana kreditoriem. Ja ir pieejama informācija, ka parādnieks ir sniedzis nepatiesas ziņas kreditoriem, iesniedzējam ir tiesības vērsties pie konkrētā maksātnešpējas procesā ieceltā administratora, kura kompetencē ir izvērtēt iesniegumā norādītos apstākļus, tiesiskās sekas un attiecīgi rīkoties, lai nodrošinātu fiziskās personas maksātnešpējas procesa efektīvu un likumīgu norisi un mērķu sasniegšanu.*

*Lūgts sniegt viedokli par sekām nepatiesu ziņu norādīšanai fiziskās personas maksātnešpējas procesa pieteikumā.*

Maksātnešpējas procesa mērķis ir veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi un, ja iespējams, maksātnešpējas atjaunošanu, piemērojot likumā noteiktus principus un tiesiskos risinājumus.<sup>117</sup>

Procesā iesaistītajām personām savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāizpilda labā ticībā.<sup>118</sup>

Viens no Maksātnešpējas likumā noteiktajiem ierobežojumiem fiziskās personas maksātnešpējas procesa piemērošanai ir nepatiesu ziņu sniegšana kreditoriem.<sup>119</sup> Šī un citu Maksātnešpējas likumā minēto maksātnešpējas procesa ierobežojumu pamatā ir starptautiskā praksē plaši akceptēts princips, ka "otrā iespēja" pienākas tikai labticīgiem parādniekiem. Tā kā parādnieka atbrīvošana no pārmērīgām saistībām notiek, kreditoriem zaudējot nesegtos prasījumus pret parādnieku, būtu netaisnīgi no kreditoriem prasīt šādu pametumu, ja parādnieks ir nelabticīgs<sup>120</sup> un ir sniedzis apzināti nepatiesu informāciju saviem kreditoriem.

Tiesa, pasludinot fiziskās personas maksātnešpējas procesu, iecel administratoru,<sup>121</sup> kurš attiecīgi nodrošina efektīvu un likumīgu maksātnešpējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu.<sup>122,123</sup> Tādējādi pēc maksātnešpējas procesa pasludināšanas parādnieka godprātības pārbaude un izvērtējums par nepatiesas informācijas sniegšanu ir jāveic administratoram.

Līdz ar to, ja ir pieejama informācija, ka parādnieks ir sniedzis nepatiesas ziņas kreditoriem, iesniedzējam ir tiesības vērsties pie konkrētā maksātnešpējas procesā ieceltā administratora, kura kompetencē ir izvērtēt iesniegumā norādītos apstākļus, tiesiskās sekas un attiecīgi rīkoties, lai nodrošinātu fiziskās personas maksātnešpējas procesa efektīvu un likumīgu norisi un mērķu

<sup>115</sup> Civilprocesa likuma 363.<sup>36</sup> pants.

<sup>116</sup> Maksātnešpējas kontroles dienesta 2022. gada 16. septembra vēstule Nr. 1-57n/2022/566.

<sup>117</sup> Maksātnešpējas likuma 1. pants.

<sup>118</sup> Maksātnešpējas likuma 6. panta 8. punkts

<sup>119</sup> Maksātnešpējas likuma 130. un 153. pants.

<sup>120</sup> Civilprocesa likuma komentāri. II daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 515. lpp.

<sup>121</sup> Civilprocesa likuma 363.<sup>27</sup> panta trešā daļa.

<sup>122</sup> Maksātnešpējas likuma 26. panta otrā daļa.

<sup>123</sup> Maksātnešpējas likuma 163. Pants.

sasniegšanu. Ja tiek konstatēti Maksātnespējas likumā<sup>124</sup> noteiktie maksātnespējas procesa ierobežojumi, tiesa pēc attiecīga pieteikuma lemj par maksātnespējas procesa izbeigšanu likumā noteiktajā kārtībā.<sup>125</sup>

### ***Par kreditora prasījumu fiziskās personas maksātnespējas procesā<sup>126</sup>***

- *Administrators Sistēmā par kreditoru fiziskās personas maksātnespējas procesā iekļauj Maksātnespējas likuma 73. panta ceturtajā daļā noteiktās ziņas par attiecīgo kreditora prasījumu no kreditora iesniegumā norādītās informācijas, t. sk. par prasījuma apmēru, veidu un tā rašanās laiku. Savukārt, ja kreditors iesniedz administratoram pamatojošos dokumentus par sava prasījuma apmēra maiņu, administratoram jāizvērtē iesniegtie dokumenti un nepieciešamības gadījumā jālemj par sākotnējā lēmuma par kreditora prasījuma atzīšanu grozīšanu (bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad tiks sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns).*

*Iesniegumā norādīts, ka pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieks noslēdza atgriezeniskā līzings līgumu (turpmāk šajā skaidrojumā – Līgums) par transportlīdzekli, un par transportlīdzekļa īpašnieku reģistrēts līzings devējs, bet parādnieks – par turētāju.*

*Pēc abpusējas vienošanās Līgums tika izbeigts pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas. Parādnieks nodeva transportlīdzekli līzings devējam.*

*Līgumā paredzēts, ka līzings devējs ir tiesīgs pārdot transportlīdzekli pēc saviem ieskatiem, ievērojot, ka ne mazāk kā 30 dienās transportlīdzeklis tiek pārdots par iespējami augstāko tirgus cenu, no ieņēmumiem sedzot pārdošanas, glabāšanas u.c. izdevumus. Ja ieņēmumi ir nepietiekami, tad līzings ņēmēja pienākums ir segt parādu.*

*Līdz parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas dienai transportlīdzeklis nav pārdots. Šobrīd kreditora prasījums iesniegts par gala rēķina summu un procentiem, kas aprēķināti līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai, tomēr līzings devēja kreditora prasījuma apmērs ir atkarīgs no transportlīdzekļa pārdošanas rezultātā iegūtās summas.*

*Līdz ar to lūgts sniegt viedokli par šādiem jautājumiem:*

- 1. Vai konkrētajā gadījumā kreditors ir tiesīgs iesniegt kreditora prasījumu par parāda summu uz fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienu?*
- 2. Vai kreditora prasījums ir atkarīgs no nosacījuma iestāšanās, proti, transportlīdzekļa pārdošanas?*
- 3. Ja prasījums ir atkarīgs no nosacījuma, tad kāds datums būtu ierakstāms Sistēmā., ja nav zināms kad tiks pārdots transportlīdzeklis?*
- 4. Vai maksātnespējas procesa administrators var pabeigt parādnieka bankrota procedūru pirms transportlīdzekļa pārdošanas?*

No Iesnieguma pirmšķietami secināms, ka Līgums, kas noslēgts starp parādnieku un līzings devēju, nav uzskatāms par kreditora prasījumu, kas ir atkarīgs no nosacījuma iestāšanās, jo šajā gadījumā nav jautājums par kreditora prasījuma rašanos, bet gan par tā apmēru.

Attiecīgi šajā gadījumā līzings devējs (kreditors) administratoram iesniedz kreditora prasījumu [Maksātnespējas likuma XIII nodaļā](#) noteiktajā kārtībā,<sup>127</sup> un pēc tam administrators atbilstoši Maksātnespējas likuma 74. pantā norādītajam pārbauda kreditora prasījumu pamatotību un atbilstību normatīvo aktu prasībām. Tātad administrators ne tikai pārbauda to, vai attiecīgais kreditora prasījums satur visu nepieciešamo informāciju, bet arī vērtē tā pamatotību, un tikai pēc

<sup>124</sup> Maksātnespējas likuma 153. panta 2. punkts.

<sup>125</sup> Maksātnespējas likuma 165. panta otrā un trešā daļa

<sup>126</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 27. septembra iesniegums Nr. 1-57n/2021/592.

<sup>127</sup> Maksātnespējas likuma 141. panta pirmo daļu.

tam pieņem lēmumu par kreditora prasījuma atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu. No minētā izriet, ka tikai administratoram ar likumu tiek piešķirta ekskluzīvā kompetence kreditoru prasījumu izvērtēšanā.

Administrators Sistēmā par kreditoru fiziskās personas maksātspējas procesā iekļauj [Maksātspējas likuma 73. panta](#) ceturtajā daļā noteiktās ziņas par attiecīgo kreditora prasījumu<sup>128,129</sup> no kreditora iesniegumā norādītās informācijas, t. sk. par prasījuma apmēru, veidu un tā rašanās laiku.

Savukārt pēc tam, kad līzings devējs pārdos transportlīdzekli, un iesniegs administratoram pamatojošos dokumentus par sava prasījuma apmēra maiņu, administratoram jāizvērtē iesniegtie dokumenti un nepieciešamības gadījumā jālemj par sākotnējā lēmuma par kreditora prasījuma atzīšanu grozīšanu (bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad tiks sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns).<sup>130</sup> Attiecīgi pēc lēmuma pieņemšanas administrators veic arī nepieciešamās izmaiņas Sistēmā.

Attiecībā uz jautājumu, vai administrators var pabeigt parādnieka bankrota procedūru pirms transportlīdzekļa pārdošanas, norādām, ka tā kā transportlīdzeklis ir trešajai personai (līzings devējam) piederoša manta<sup>131</sup>, tad nesaskatām šķēršļus parādnieka bankrota procedūras pabeigšanai, ja arī transportlīdzeklis netiek pārdots bankrota procedūras laikā. Vienlaikus atgādinām, ka lēmumu par bankrota procedūras pabeigšanu vai izbeigšanu pieņem tiesa.<sup>132</sup> Vēršam uzmanību, ka kreditoram savas tiesības saņemt prasījuma apmierinājumu ir jāpierāda ar aktīvām darbībām un gan parādnieks, gan kreditors nedrīkst izmantot procesu, lai netaisnīgi iedzīvotos, proti, savas tiesības un pienākumi jāizpilda labā ticībā.<sup>133</sup>

#### ***Par fiziskās personas (karavīra) ienākumiem, kas novirzāmi kreditoru prasījumu segšanai<sup>134</sup>***

- *Gan uzturdevas, gan dzīvojamās telpas īres un komunālo maksājumu kompensācijas atbilst Civilprocesa likuma 596. panta 2. punktā noteiktajām kompensācijām, uz kurām nevar vērst piedziņu.*

*Iesniegumā norādīts, ka ir uzsākts fiziskās personas maksātspējas process. Fiziskā persona ir Nacionālo bruņoto spēku profesionālā dienesta karavīrs, kuram pie amatalgas papildus tiek maksātas uzturdevas un dzīvojamās telpas īres un komunālo maksājumu kompensācijas.*

*Lūgts sniegt skaidrojumu, vai no minētajām kompensācijām jāveic maksājums vienas trešdaļas apmērā kreditoru prasījumu apmierināšanai.*

Karavīram, kuram nav piešķirts dienesta dzīvoklis, izmaksā kompensāciju dzīvojamās telpas īres izdevumu un komunālo maksājumu segšanai.<sup>135</sup> Tāpat karavīriem un militārajiem darbiniekiem izmaksā uzturdevas kompensāciju.<sup>136</sup>

Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzību veido darba samaksa, sociālās garantijas un atvaļinājumi. Darba samaksa savukārt ir mēnešalga, piemaksas, prēmijas un

<sup>128</sup> Atbilstoši Ministru kabineta 2018. gada 4. decembra noteikumu Nr. 761 "Elektroniskās maksātspējas uzskaites sistēmas noteikumi" 13.4. apakšpunktam.

<sup>129</sup> Ministru kabineta 2018. gada 4. decembra noteikumu Nr. 761 "Elektroniskās maksātspējas uzskaites sistēmas noteikumi" 27. punkts.

<sup>130</sup> Maksātspējas likuma 75. panta astotā daļa.

<sup>131</sup> Maksātspējas likuma 92. pants.

<sup>132</sup> Civilprocesa likums 363.<sup>28</sup> pants.

<sup>133</sup> Maksātspējas likuma 6. panta 8. punktu.

<sup>134</sup> Maksātspējas kontroles dienesta 2022. gada 29. septembra vēstule Nr. 1-57n/2022/598

<sup>135</sup> Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 31. pants

<sup>136</sup> Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 35. pants

naudas balvas, savukārt sociālās garantijas ir pabalsti, kompensācijas, apdrošināšana un noteikto izdevumu segšana.<sup>137</sup> No minētā secināms, ka kompensācijas ir atlīdzības daļa, kas ir nodalīta no darba samaksas.

Norādāms, ka Civilprocesa likuma 596. pantā noteikti naudas līdzekļi, uz kuriem kreditori nevar vērst piedziņu, tas ir, atsavināt piespiedu kārtā. Tostarp piedziņu nevar vērst uz kompensācijām, kas regulē darba tiesiskās attiecības. Proti, likumdevēja mērķis ir aizsargāt no piespiedu atsavināšanas tos naudas līdzekļus, kas saņēmējam piešķirti konkrēta sociāla vai saimnieciska mērķa īstenošanai.

Līdz ar to secināms, ka gan uzturdevas, gan dzīvojamās telpas īres un komunālo maksājumu kompensācijas atbilst Civilprocesa likuma 596. panta 2. punktā noteiktajām kompensācijām, uz kurām nevar vērst piedziņu. Vienlaikus norādām, ka tikai tiesas kompetencē ir izvērtēt, vai konkrētas summas ir atzīstamas par parādnieka ienākumiem Maksātnespējas likuma izpratnē, no kuriem viena trešdaļa novirzāma kreditoru prasījumu segšanai.<sup>138</sup>

Vēršam uzmanību, ka parādnieka interesēs ir informēt gan maksātnespējas procesa administratoru, gan kreditorus par to, ka minētās kompensācijas netiek novirzītas kreditoru prasījuma apmierināšanai, lai nerastos šaubas par parādnieka godprātību. Proti, ja parādnieks godprātīgi ir novirzījis tiesas apstiprinātajā saistību dzēšanas plānā paredzēto savu ienākumu daļu kreditoru prasījumu daļējai segšanai, pēc šā plāna darbības beigām atlikušās minētajā plānā norādītās šīs personas saistības tiek dzēstas un apturētās izpildu lietvedības par dzēsto saistību piedziņu tiek izbeigtas.<sup>139</sup> Papildus norādām, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 10. pantā nostiprinātajam pušu sacīkstes principam šaubu gadījumā parādniekam ir pienākums tiesai pierādīt, ka ar normatīvo regulējumu karavīram iešķirtās kompensācijas tiešām tiek izmantotas paredzētajiem mērķiem.

### ***Par parādnieka tiesībām pilnvarot trešo personu un administratora tiesībām atsaukt pilnvaru<sup>140</sup>***

- *Fiziskās personas maksātnespējas procesā parādnieka pienākumu izpildes pārstāvība nav pieļaujama. Turklāt, lai gan parādnieks var izmantot juridiskās konsultācijas ar maksātnespējas jomu saistītos jautājumos, saziņai ar administratoru ir jānotiek nepastarpināti un visus dokumentus parādniekam ir jāapliecina ar savu parakstu.*

*Iesniegumā norādīts, ka lietvedībā esošajā fiziskās personas maksātnespējas procesā parādnieka vietā dokumentus paraksta tā pilnvarota persona. Iesniedzējs uzskata, ka parādnieks savus pienākumus nevar uzdot pildīt trešajai personai, līdz ar to lūgts sniegt viedokli par šādiem jautājumiem:*

*1) vai fiziskās personas maksātnespējas procesā parādnieks ir tiesīgs nodot trešajai personai (uz pilnvaras pamata) savu pienākumu izpildi, tas ir, parādnieka vietā sniegt maksātnespējas procesa administratoram informāciju, parakstīt atbildes uz informācijas pieprasījumiem, parakstīt saistību dzēšanas plānu, pieteikumus tiesai utt.? Gadījumā, ja parādnieks to ir tiesīgs darīt, kā administrators var veikt darbības parādnieka saukšanai pie likumā noteiktās atbildības vai konstatēt saistību dzēšanas procedūras ierobežojumus<sup>141</sup>, ja parādnieks pats nesniedz administratoram informāciju un neparaksta attiecīgo atbildi (kurā norādīta nepatiesa informācija)?*

<sup>137</sup> Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 3. panta pirmā daļa

<sup>138</sup> Bērziņš G. Fiziskās personas maksātnespējas process. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 127-129., 107. lpp.

<sup>139</sup> Maksātnespējas likuma 164. panta pirmā daļa

<sup>140</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 6. oktobra vēstule Nr. 1- 49n/2022/53.

<sup>141</sup> Maksātnespējas likuma 153. panta 2. punkts.

2) vai administratoram ir tiesības atkāpties no pilnvarojuma līguma (atsaukt pilnvaru)<sup>142</sup>, kuru parādnieks izdeva pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas viņa interešu pārstāvībai maksātnespējas procesa laikā?

[1] Fiziskās personas maksātnespējas procesam ir ne tikai sociālās aizsardzības, "otrās iespējas", bet arī audzinoša funkcija, kuru saprātīgi nevar īstenot bez parādnieka aktīvas līdzdalības maksātnespējas procesā. Parādniekam personīgi jāpilda savi pienākumi, uzņemoties atbildību par savas rīcības sekām. Turklāt fiziskās personas maksātnespējas procesa rezultātā parādnieks nezaudē savu rīcībspēju, izņemot Maksātnespējas likumā noteiktos izņēmumus saistībā ar viņa rīcību ar savu mantu.<sup>143</sup>

Pārstāvība nav pieļaujama tajos tiesiskajos darījumos, kuros tiesību subjektam saskaņā ar likumu ir jāpiedalās personiski.<sup>144</sup> Proti, nav pieļaujams personisku pienākumu pildīšanu un personisku tiesību izlietošanu uzticēt citai personai. Savukārt ar personiskām tiesībām un pienākumiem ir jāsaprot tādas tiesības un pienākumi, ko izpildīt iespējams tikai konkrētai personai tās personisko īpašību vai pašas saistības dēļ. Tādi ir tiesiskie darījumi, kas saistīti ar īpaši nozīmīgu lēmumu pieņemšanu personiskajā dzīvē vai mantiskajā jomā.<sup>145</sup>

Maksātnespējas likumā<sup>146</sup> noteiktais fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis pēc būtības paredz atbrīvoties no mantiska rakstura saistībām, ko fiziskā persona ir uzņēmusies, bet nespēj pildīt. Savukārt, ja maksātnespējas process norit normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, tā mērķis tiek sasniegts un parādnieku atbrīvo no nesegtajām saistībām. Tātad tieši no fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķa un būtības izriet šī tiesību institūta personiskais raksturs. Līdz ar to Maksātnespējas likumā noteiktie fiziskās personas pienākumi un piešķirtās tiesības bankrota procedūras<sup>147</sup> un saistību dzēšanas<sup>148</sup> procedūras laikā ir izlietojamas fiziskai personai personīgi. Maksātnespējas likums neparedz tiesības fiziskajai personai pilnvarot citu personu veikt savus pienākumus maksātnespējas procesā.

Turklāt Maksātnespējas likuma normas attiecībā uz maksātnespējas procesa norisi ir speciālas salīdzinājumā ar Civillikumu, kura vispārējās normas par pilnvarojuma tiesībām ir piemērojamas tiktāl, ciktāl tās neierobežo Maksātnespējas likuma normas.

No iepriekš minētā secināms, ka administratoram iesniedzamā informācija ir jā sagatavo<sup>149</sup> (jāparaksta) pašam parādniekam, jo tikai parādniekam ir paredzēta atbildība par Maksātnespējas likumā noteikto pienākumu neizpildi.<sup>150</sup> Pretējā gadījumā, ja administratora pieprasīto informāciju sagatavo parādnieka pilnvarnieks un šī informācija neatbilst patiesībai, tad varētu tikt apgrūtināta saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojuma pierādīšana. Respektīvi, ka parādnieks apzināti sniedzis nepatiesas ziņas. Nav pieļaujams, ka parādnieks šādā veidā izvairās no Maksātnespējas likumā noteikto pienākumu pilnvērtīgas izpildes un negatīvajām sekām, kuras iestājas pienākuma neizpildes gadījumā.

Parādnieka pienākumu izpildes personīgais raksturs attiecas uz visiem Maksātnespējas likumā paredzētajiem parādnieka sastādītajiem dokumentiem, jo īpaši uz saistību dzēšanas plānu, jo parādnieks personīgi ir atbildīgs par saistību dzēšanas plāna izpildi<sup>151</sup>, savukārt pilnvarnieks nav tiesīgs veikt darbības, kuru veikšanā pārstāvība nav pieļaujama.

<sup>142</sup> Maksātnespējas likuma 101. pants.

<sup>143</sup> Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 2. punkts.

<sup>144</sup> Balodis, K. (2007). Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 279. lpp.

<sup>145</sup> Turpat.

<sup>146</sup> Maksātnespējas likuma 5. panta pirmā daļa.

<sup>147</sup> Maksātnespējas likuma 139. un 140. pants.

<sup>148</sup> Maksātnespējas likuma 160. un 161. pants.

<sup>149</sup> Vienlaikus parādniekam ir iespēja izmantot Maksātnespējas likuma 137. panta 13. punktā noteikto, ka administrators pēc parādnieka lūguma un abpusējas vienošanās sniedz konsultāciju saistību dzēšanas plāna projekta sagatavošanā.

<sup>150</sup> Maksātnespējas likuma 153. panta 3. punkts.

<sup>151</sup> Maksātnespējas likuma 160. panta 1. punkts.

[2] Administratora pilnvaru apjoms fiziskās personas maksātnespējas procesā nav identisks tam pilnvaru apjomam, kāds paredzēts juridiskās personas maksātnespējas procesā. Proti, Maksātnespējas likums<sup>152</sup> paredz izņēmumu no Civillikumā<sup>153</sup> nostiprinātā vispārējā *pacta sunt servanda* principa. Maksātnespējas likumā<sup>154</sup> administratoram piešķirtās izvēles tiesības izpildīt līgumu vai atkāpties no līguma juridiskās personas maksātnespējas procesā tiek izmantotas, lai nodrošinātu parādnieka aktīvu saglabāšanu.

Savukārt fiziskās personas maksātnespējas procesā administratoram nav piešķirts tāds pilnvarojuma apjoms, kurš pieļauj piemērot izvēles tiesības atbilstoši Maksātnespējas likumam<sup>155</sup>, kas skaidrojams ar fiziskās personas maksātnespējas procesa institūta atšķirībām.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam fiziskās personas darījumi, kurus tā ir slēgusi pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, ir izvērtējami fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumu, kā arī darījumu izvērtēšanas kontekstā.<sup>156</sup>

Konkrētajā gadījumā parādnieks ir pilnvarojis citu personu veikt savus pienākumus fiziskās personas maksātnespējas procesā. Civillikumā<sup>157</sup> izsmeltoši uzskaitīti pilnvarojuma līguma izbeigšanās pamati, un tie ir: ar savstarpēju vienošanos; ar dotā uzdevuma nobeigšanu; kad pilnvarotājs atsauc savu pilnvarojumu; kad pilnvarnieks uzteic pilnvarojumu; ar vienas vai otras puses nāvi; kad notecējis pilnvarojuma laiks. Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka pilnvarojuma līguma izbeigšanās īpatnības ir saistītas ar tā uzticības raksturu,<sup>158</sup> secināms, ka administratoram fiziskās personas maksātnespējas procesā nav paredzēti tiesiski līdzekļi, lai pilnvarojumu atsauktu.

Tomēr maksātnespējas procesa efektivitātes un likumības nodrošināšanas nolūkā konkrētais parādnieks jāinformē, ka fiziskās personas maksātnespējas procesā parādnieka pienākumu izpildes pārstāvība nav pieļaujama. Turklāt, lai gan parādnieks var izmantot juridiskās konsultācijas ar maksātnespējas jomu saistītos jautājumos, saziņai ar administratoru ir jānotiek nepastarpināti un visus dokumentus parādniekam ir jāaplūcina ar savu parakstu.

### ***Par fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumiem<sup>159</sup>***

- *Ja parādniekam ir šaubas, vai ir veicami saistību dzēšanas plāna grozījumi sakarā ar mainīgajiem ienākumiem, jāvērsas pie konkrētajā fiziskās personas maksātnespējas procesā ieceltā administratora.*

*Vēstulē lūgts sniegt atbildi, kā aprēķināt kreditoriem novirzāmo daļu, ja alga visu laiku mainās.*

Parādniekam ir pienākums saistību dzēšanas procedūras laikā gūt ienākumus atbilstoši savām spējām, lai pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus.<sup>160</sup> Vienlaikus saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir tiesības paturēt līdz divām trešdaļām no saviem ienākumiem, lai segtu savas uzturēšanas izmaksas.<sup>161</sup>

Ja kādā laika periodā parādnieka ienākumi mainās, fiziskajai personai saglabājas pienākums kreditoriem pārskaitīt vienu trešdaļu no saviem faktiskajiem ienākumiem, bet šī daļa nevar būt mazāka par vienu trešdaļu no valstī noteiktās minimālās mēnešalgas.

<sup>152</sup> Maksātnespējas likuma 101. pants.

<sup>153</sup> Civillikuma 1587. pants.

<sup>154</sup> Maksātnespējas likuma 101. pants.

<sup>155</sup> Maksātnespējas likuma 101. pants.

<sup>156</sup> Maksātnespējas likuma 153. panta 1. punkts.

<sup>157</sup> Civillikuma 2312. pants.

<sup>158</sup> K.Torgāns. Saistību tiesības. II daļa. Mācību grāmata. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 201. lpp.

<sup>159</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 19. oktobra vēstule Nr. 1-49n/2022/58.

<sup>160</sup> Maksātnespējas likuma 160. panta 2. punkts.

<sup>161</sup> Maksātnespējas likuma 161. panta 1. punkts.

Tādējādi fiziskajai personai saistību dzēšanas procedūras laikā kreditoru prasījumu segšanai mēnesī jānovirza viena trešdaļa no faktiskajiem ienākumiem (piemēram, ja faktiskie ienākumi ir 600 euro mēnesī, kreditoriem novirzāmā viena trešdaļa ir 200 euro).

Nebūtiski mainoties ienākumu apmēram vai saņemot neregulārus ienākumus, fiziskai personai nav nepieciešams veikt grozījumus saistību dzēšanas plānā, ja vien rezultātā persona izpilda saistību dzēšanas plānu. Fiziskās personas ienākumi īsākā vai garākā laika posmā var atšķirties, tomēr, ja šīs izmaiņas pēc būtības nemaina tiesas jau vienreiz apstiprināto juridisko faktu (saistību dzēšanas plāna izpildes termiņa atbilstību parādnieka ienākumu apjomam), tad plānu nav nepieciešams vēlreiz apstiprināt tiesā.

Tāpat parādniekam atbilstoši atklātības principam jāpaziņo kreditoriem, maksātnespējas procesa administratoram, kā arī tiesai par ienākumu apmēru mainību.<sup>162</sup>

Ja parādniekam ir šaubas, vai ir veicami saistību dzēšanas plāna grozījumi sakarā ar mainīgajiem ienākumiem, aicinām vērsties pie konkrētajā fiziskās personas maksātnespējas procesā ieceltā administratora. Tāpat parādniekam ir tiesības lūgt administratoram juridisko palīdzību saistībā ar fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja nepieciešams, izstrādāt arī fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumus.<sup>163</sup>

Vēršam uzmanību, ka tikai tiesas kompetencē ietilpst izvērtēt fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildi atbilstoši Maksātnespējas likuma prasībām, kā arī tikai tiesa lemj par atlikušo saistību dzēšanu, vērtējot, vai parādnieks savus fiziskās personas maksātnespējas procesa notiektos pienākumus ir veicis godprātīgi, novirzot kreditoriem pienākušos daļu no saviem ienākumiem.

### ***Par "ģimenes maksātnespējas procesu"*<sup>164</sup>**

- *Ja maksātnespējas procesa pieteikumu iesniedz parādnieks kopā ar savu laulāto, tad pieteikuma informāciju norāda par katru iesniedzēju atsevišķi. Kopīgais fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikums pastāv tikai uz maksātnespējas procesa pasludināšanas brīdi. Tā kā ne Maksātnespējas likumā, ne Civilprocesa likumā nav iekļauts "ģimenes maksātnespējas procesa" turpmākās norises regulējums, tad pēc pasludināšanas šie maksātnespējas procesi tiek turpināti tā, it kā tie būtu atsevišķi (individuāli) procesi, un attiecībā uz katru no šiem procesiem ir individuāli piemērojamas Maksātnespējas likumā ietvertās tiesību normas*

*Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai laulātie var iesniegt kopīgu maksātnespējas procesa pieteikumu tiesā un kopīgi izpildīt maksātnespējas procesu.*

Fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt parādnieks kopā ar ieinteresētajām personām, t.i. parādnieka laulāto vai personu, kura sastāv ar parādnieku radniecībā vai svainībā līdz otrajai pakāpei<sup>165</sup>, ja katram pastāv Maksātnespējas likumā<sup>166</sup> minētā pazīme – nav iespēju nokārtot parādsaistības, no kurām vismaz vienas parādsaistības pamatā ir neizpildīta blakus saistība vai solidāra saistība starp parādnieku un noteiktajām personām, ja tā pārsniedz 5000 euro.<sup>167</sup> Līdz ar to, lai iesniegtu "ģimenes maksātnespējas procesa" pieteikumu, starp personām, kas iesniedz minēto pieteikumu, jāpastāv vismaz vienai neizpildītai kopīgai blakus saistībai vai solidārai saistībai (piemēram, parādnieks ir noslēdzis aizdevuma līgumu, un par šo saistību ir galvojis parādnieka laulātais).

<sup>162</sup> Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punkts.

<sup>163</sup> Maksātnespējas likuma 161. panta 3. punkts.

<sup>164</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 9. novembra vēstule Nr. 1-49n/2022/65.

<sup>165</sup> Maksātnespējas likuma 131. panta pirmās daļas 1. un 2. punkts.

<sup>166</sup> Maksātnespējas likuma 129. panta pirmās daļas 3. punkts.

<sup>167</sup> Maksātnespējas likuma 133. panta pirmās daļas 3. punkts.

Informācija, kas jānorāda maksātnespējas procesa pieteikumā pieejama [Civilprocesa likuma 363.<sup>23</sup> pantā](#). Papildus informāciju par fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu var apskatīt Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē (skat. <https://www.mkd.gov.lv/lv/media/2567/download?attachment>).

Norādāms, ja maksātnespējas procesa pieteikumu iesniedz parādnieks kopā ar savu laulāto, tad pieteikuma informāciju norāda par katru iesniedzēju atsevišķi.<sup>168</sup>

Jautājuma izlemšana par fiziskās personas maksātnespējas procesa, arī "ģimenes maksātnespējas procesa" piemērošanu ir tiesas ekskluzīvā kompetencē.

Pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, tiesa pārbauda, vai attiecībā uz parādnieku un katru ieinteresēto personu, ar kuru parādnieks iesniedza kopīgu fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, ir attiecināmas Civilprocesa likumā<sup>169</sup> minētās pazīmes:

- 1) ir maksātnespējas procesa pazīme;
- 2) pēdējā gada laikā nav pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process, kas izbeigts, nedzēšot saistības;
- 3) pēdējo 10 gadu laikā nav pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process, kura ietvaros dzēstas saistības;
- 4) iesniedzējs ir samaksājis valsts nodevu par fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu;
- 5) iesniedzējs ir samaksājis fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītu;
- 6) parādnieks pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijis Latvijas Republikas nodokļu maksātājs.

Iesniedzot tiesā fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, parādnieks kopā ar laulāto iemaksā tikai vienu fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītu divu minimālo mēnešalgu (šobrīd 1000 *euro*) apmērā un valsts nodevu 70 *euro* apmērā.<sup>170</sup>

Vēršam uzmanību, ka kopīgais fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikums pastāv tikai uz maksātnespējas procesa pasludināšanas brīdi. Tā kā ne Maksātnespējas likumā, ne Civilprocesa likumā nav iekļauts "ģimenes maksātnespējas procesa" turpmākās norises regulējums, tad pēc pasludināšanas šie maksātnespējas procesi tiek turpināti tā, it kā tie būtu atsevišķi (individuāli) procesi, un attiecībā uz katru no šiem procesiem ir individuāli piemērojamas Maksātnespējas likumā ietvertās tiesību normas. Katram parādniekam tiek īstenota atsevišķa bankrota procedūra un pasludināta atsevišķa saistību dzēšanas procedūra, tādējādi arī saistību dzēšanas plāns tiek sagatavots katram atsevišķi, ņemot vērā katra parādnieka individuālo saistību apmēru.

Plašāku informāciju par fiziskās personas maksātnespējas procesu var aplūkot Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā "[Fiziskās personas maksātnespējas process](#)".

### ***Par kreditoriem novirzāmajiem ienākumiem fiziskās personas maksātnespējas procesā<sup>171</sup>***

- *Ienākumi, uz kuriem nevar vērst piedziņu, noteikti Civilprocesa likuma 596. pantā. Tikai tiesas kompetencē ietilpst izvērtēt fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildi atbilstoši Maksātnespējas likuma prasībām, kā arī tikai tiesa lemj par atlikušo saistību dzēšanu, vērtējot, vai parādnieks savus fiziskās personas maksātnespējas procesa notiektos pienākumus ir veicis godprātīgi, novirzot kreditoriem pienākušos daļu no saviem ienākumiem. Savukārt parādniekam atbilstoši atklātības un labticības principam ir jāspēj pierādīt, ka noteiktie pienākumi ir veikti godprātīgi.*

*Lūgts sniegt viedokli par šādiem jautājumiem:*

<sup>168</sup> Civilprocesa likuma 363.<sup>23</sup> panta pirmā prim daļa.

<sup>169</sup> Civilprocesa likuma 363.<sup>27</sup> panta otrā daļa.

<sup>170</sup> Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 3. punkts.

<sup>171</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 21. novembra vēstule Nr. 1-49n/2022/69



1) vai daļa no VSAA izmaksātā vienreizējā pabalsta ārkārtas situācijā ir jānovirza kreditoriem?

2) vai daļa no VSAA izmaksātā atbalsta energoresursu izmaksu kompensēšanai ir jānovirza kreditoriem?

3) vai daļa no VID izmaksātās algu subsīdijas ir jānovirza kreditoriem?

4) ja VSAA piemaksu pie pensijas nav izmaksājusi katru mēnesi kā noteikts, bet gan vienā mēnesī izmaksājusi par iepriekšējiem pieciem mēnešiem, vai noteiktā viena trešdaļa, kas jānovirza kreditoriem rēķināt no reālajiem ienākumiem, vai pēc tā, kā bija paredzēts?

Fiziskās personas maksātspējas procesā uz parādnieka mantu un tās pārvaldīšanas kārtību attiecināmi Maksātspējas likuma XVI nodaļā "Parādnieka manta un tās pārvaldīšana" ietvertie noteikumi.<sup>172</sup> Savukārt, parādnieka manta ir arī parādnieka ienākumi, kas gūti fiziskās personas maksātspējas procesa laikā.<sup>173</sup>

Saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai novirzīt līdzekļus vienas trešdaļas apmērā no faktiskajiem ienākumiem (pēc nodokļu samaksas), bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas (pirms nodokļu samaksas).<sup>174</sup>

Ienākumi, uz kuriem nevar vērst piedziņu, noteikti [Civilprocesa likuma 596. pantā](#). Tātad fiziskās personas maksātspējas procesa laikā parādnieks pilnā apmērā var paturēt:

1) atlaišanas pabalstu, apbedīšanas pabalstu, vienreizēju pabalstu mirušā laulātajam, valsts sociālos pabalstus, valsts atbalstu ar celiakiju slimam bērnam, apgādnieka zaudējuma pensiju un atlīdzību par apgādnieka zaudējumu;

2) kompensācijas izmaksas par darbiniekam piederošo instrumentu nolietojanos un citas kompensācijām saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē darba tiesiskās attiecības;

3) darbiniekam izmaksājamās summas sakarā ar komandējumu, pārcelšanu un nosūtīšanu darbā uz citu apdzīvotu vietu;

4) sociālās palīdzības pabalstus;

5) bērna uzturlīdzekļus Ministru kabineta noteikto minimālo bērna uzturlīdzekļu apmērā, kurus, pamatojoties uz tiesas nolēmumu, maksā viens no vecākiem, kā arī Uzturlīdzekļu garantiju fonda izmaksājamās bērna uzturlīdzekļus.

Secināms, ka kreditori nevar vērst piedziņu uz atsevišķu ienākumu kategorijām, tajā skaitā valsts sociālajiem pabalstiem un sociālās palīdzības pabalstiem. Bet pieļaujama piedziņas vēršana uz valsts sociālās apdrošināšanas pabalstiem un citām ienākumu kategorijām, tas ir, ienākumiem, ko persona saņem sakarā ar iepriekš veiktām iemaksām, kas novirzītas sociālajai apdrošināšanai ([Civilprocesa likuma 595. panta otrā daļa](#)). Piedziņa netiek vērsta uz tādiem ienākumiem (kompensācijām), kas paredzētas konkrētam mērķim, piemēram, atbalsta maksājums apkurei, Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanai u.tml. Vienlaikus parādniekam šie atbalsta maksājumi godprātīgi jāizlieto to paredzētajam mērķim.

[1] Attiecībā uz VSAA vienreizējo pabalstu ārkārtējās situācijas laikā, norādām, ka šis pabalsts kvalificējams kā valsts sociālais pabalsts, attiecīgi, no tā nav jānovirza viena trešdaļa kreditoru prasījumu segšanai fiziskās personas maksātspējas procesa ietvaros.<sup>175</sup>

[2] Attiecībā uz VSAA izmaksāto atbalstu atbilstoši [Energoresursu cenu ārkārtēja pieauguma samazinājuma pasākumu likumam](#), informējam, ka valsts atbalsta maksājumi apkurei, ja apkurei izmanto elektroenerģiju, koksnes granulas, koksnes briketes un malku, kā arī elektroenerģijai ikdienas patēriņam mājāsaimniecībām un elektroenerģijas pabalsts noteiktām iedzīvotāju grupām nav jānovirza kreditoru prasījumu segšanai fiziskās personas maksātspējas

<sup>172</sup> Maksātspējas likuma 143. panta pirmā daļa.

<sup>173</sup> Maksātspējas likuma 143. panta otrā daļa.

<sup>174</sup> Maksātspējas likuma 155. panta ceturtnā daļa.

<sup>175</sup> 500 euro atbalsts par katru bērnu nav paredzēts kreditoru prasījumu segšanai fizisko personu maksātspējas procesos: <https://www.mkd.gov.lv/lv/jaunums/500-euro-atbalsts-un-kreditoru-prasijumi>.

procesa ietvaros.<sup>176</sup>

[3] Par VID izmaksāto algu subsīdiju darbiniekam, norādāms, ka uzņēmēji, kas ārkārtējās situācijas laikā piedzīvo ienākumu kritumu, varēja iesniegt iesniegumu VID un saņemt atbalstu algu subsīdijai saviem darbiniekiem. Līdz ar to saprotams, ka šim atbalstam piesakās darba devējs, ne darbinieks, kas saņēma šo maksājumu. Šīs subsīdijas ir palīdzības sniegšana grūtībās nonākušiem uzņēmumiem, lai uzņēmums varētu izmaksāt saviem nodarbinātajiem darba algu.

Attiecīgi atbilstoši Civilprocesa likuma 72. nodaļai "Piedzīņas vēršana uz darba samaksu, tai pielīdzinātajiem maksājumiem un citām naudas summām", šī VID veiktā iemaksa darbiniekam pielīdzināma darba samaksai, un no tās jānovirza viena trešdaļa kreditoru prasību segšanai fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros.

[4] Parādniekam saistību dzēšanas procedūras ietvaros ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai novirzīt vienu trešdaļu no faktiski gūtajiem ienākumiem pēc nodokļu samaksas. Tas nozīmē, ka aprēķins jāveic no faktiski saņemtās summas, proti, no naudas summas, kas faktiski pārskaitīta uz parādnieka bankas kontu.

Vēršam uzmanību, ka tikai tiesas kompetencē ietilpst izvērtēt fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildi atbilstoši Maksātnespējas likuma prasībām, kā arī tikai tiesa lemj par atlikušo saistību dzēšanu, vērtējot, vai parādnieks savus fiziskās personas maksātnespējas procesa notiektos pienākumus ir veicis godprātīgi, novirzot kreditoriem pienākušos daļu no saviem ienākumiem. Savukārt parādniekam atbilstoši atklātības un labticības principam ir jāspēj pierādīt, ka noteiktie pienākumi ir veikti godprātīgi. Ja parādniekam, piemēram, ir mainīgi ienākumi, aicinām laikus par to informēt kreditorus un maksātnespējas procesa administratoru.

---

<sup>176</sup> Valsts atbalsts apkurei un elektroenerģijai nav jānovirza kreditoru prasījumu segšanai: <https://www.mkd.gov.lv/lv/jaunums/atbalsts-apkurei>.

#### 4. PARĀDNIKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

##### *Par parādnieka mantas pārvaldīšanu juridiskās personas maksātnespējas procesā<sup>177</sup>*

- *Vienīgi administratora kompetencē ir izvērtēt, vai patvaļīgās būvniecības novēršana un ēkas periodiskās tehniskās apsekošanas veikšana konkrētajā maksātnespējas procesa stadijā atbilst procesa efektivitātes principam un kreditoru interesēm.*

*Iesniegumā norādīts, ka administrators rīkoja Parādniekam piederošas ēkas izsoli, bet uz izsoli nepieteicās neviens dalībnieks.*

*Parādnieka maksātnespējas procesa laikā Būvniecības valsts kontroles birojs (turpmāk šajā skaidrojumā – Birojs) veica minētās būves ekspluatācijas pārbaudi un atzinumā norādīja<sup>178</sup>, ka nav veikta ēkas periodiskā tehniskā apsekošana, kā arī ēkā ir veikta patvaļīga būvniecība.*

*Atzinumā Birojs aicina ēkas īpašnieku – Parādnieku, pēc iespējas ātrāk veikt ēkas periodisko tehnisko apsekošanu, kā arī novērst pārkāpumus sakarā ar patvaļīgo būvniecību.*

*Lūdzat sniegt viedokli, vai administratoram ir pienākums nodrošināt ēkas apsekošanu un veikt pasākumus, lai novērstu patvaļīgu būvniecību, ņemot vērā līdzekļu nepietiekamību Parādnieka maksātnespējas procesā.*

Maksātnespējas likums paredz<sup>179</sup> administratoram plašas pilnvaras juridiskās personas maksātnespējas procesā, tostarp pilnvarojot administratoru pārņemt parādnieka mantu un rīkoties ar to, pieņemot lēmumus, kas ietekmē kreditoru intereses, kā arī kļūt par faktiski vienīgo maksātnespējīgā komersanta vienīgo vadītāju (amatpersonu) ar visplašākajām tiesībām pieņemt lēmumus un slēgt darījumus.<sup>180</sup>

Administrators juridiskās personas maksātnespējas procesā pārvalda mantu kā krietns un rūpīgs saimnieks.<sup>181</sup>

Administratoram konkrētajā situācijā jārikojas kreditoru kopuma interesēs, vienlaikus nodrošinot likumīgu un efektīvu maksātnespējas procesa gaitu, attiecīgi veicot nepieciešamās darbības, lai varētu pārdot parādnieka mantu par iespējami augstāko cenu. Ja maksātnespējas procesā nav pietiekamu līdzekļu, lai sekmīgi risinātu šo situāciju, tad šīs izmaksas var lūgt finansēt no parādnieka pārstāvja, administratora, kreditora, kreditoru grupas vai citu fizisko vai juridisko personu naudas līdzekļiem.<sup>182</sup>

Līdz ar to vienīgi administratora kompetencē ir izvērtēt, vai patvaļīgās būvniecības novēršana un ēkas periodiskās tehniskās apsekošanas veikšana konkrētajā maksātnespējas procesa stadijā atbilst procesa efektivitātes principam<sup>183</sup> un kreditoru interesēm. Papildus norādāms, ka administratora pienākums ir nodrošināt efektīvu un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu<sup>184</sup>, kas nozīmē, ka administratora izvēlētajam risinājumam ir jābūt vienlaikus likumīgam un tādām, kas nesamērīgi nenovilcina maksātnespējas procesa gaitu.

Maksātnespējas likums regulē administratora darbības ietvarus, nosakot administratora tiesības un pienākumus, tomēr nav iespējams un nepieciešams tiesību aktos regulēt ikvienu

<sup>177</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 24. oktobra vēstule Nr. 1-57n/2022/665.

<sup>178</sup> Būvniecības valsts kontroles biroja 2022. gada 21. septembra atzinums par būves ekspluatācijas pārbaudi Nr. BIS-BV-15.1-2022-960.

<sup>179</sup> Maksātnespējas likuma 64. panta pirmās daļas 1. punkts.

<sup>180</sup> Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2022. gada 29. septembra spriedums lietā Nr. 2022-08-01 ([https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2022/02/2022-08-01\\_Spriedums.pdf#search=](https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2022/02/2022-08-01_Spriedums.pdf#search=)).

<sup>181</sup> Maksātnespējas likuma 95. panta trešā daļa.

<sup>182</sup> Maksātnespējas likuma 168. panta trešā daļa.

<sup>183</sup> Maksātnespējas likuma 6. panta 5. punkts.

<sup>184</sup> Maksātnespējas likuma 26. panta otrā daļa.

situāciju. Līdz ar to administratoram kā savas jomas speciālistam, pārzinot konkrētā maksātnespējas procesa faktiskos un tiesiskos apstākļus, jāizlemj par atbilstošu rīcību konkrētajā situācijā.

## 5. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

### *Par ārzemēs uzsākta maksātnespējas procesa atzīšanu*<sup>185</sup>

- *Ja maksātnespējas process Apvienotajā Karalistē ir uzsākts pēc pārejas perioda beigām, ārvalsts tiesas nolēmumu atzīšana Latvijā noris saskaņā ar Civilprocesa likumu, un ir tiesas ekskluzīvā kompetencē. Attiecīgi, lai Apvienotās Karalistes tiesas nolēmumi, kas saistīti ar maksātnespējas procesu, tiktu atzīti Latvijā, personai atbilstoši Civilprocesa likuma 638. pantam jāiesniedz pieteikums tiesā par ārvalsts tiesas nolēmuma atzīšanu vai atzīšanu un izpildīšanu.*

*Lūgts sniegt atbildi uz jautājumu, kā rīkoties, lai Lielbritānijas lēmums par maksātnespēju un visu parādu dzēšanu tiktu atzīts arī Latvijā?*

ES pārrobežu maksātnespējas procedūras regulē Regula par maksātnespējas procedūrām. Viens no Regulas pamatprincipiem ir universāluma princips, kas paredz obligātu, automātisku un tūlītēju galvenās procedūras un tās seku atzīšanu citās dalībvalstīs. Savukārt Apvienotā Karaliste 2020. gada 31. janvārī izstājās no ES, nosakot pārejas periodu no 2020. gada 31. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim, kas paredz, ka Regulu piemēro maksātnespējas procedūrām un Regulas 6. panta 1. punktā minētajām prasībām ar nosacījumu, ka tiesvedība pamatlietā sāka līdz pārejas perioda beigām.<sup>186</sup>

No jautājuma secinām, ka maksātnespējas process Apvienotajā Karalistē ir uzsākts pēc pārejas perioda beigām, līdz ar to konkrētajā gadījumā uzsāktās maksātnespējas procedūras un tās seku atzīšanai ES dalībvalstīs, tai skaitā Latvijā, Regulu nepiemēro.

Līdz ar to norādāms, ka saskaņā ar vispārēju principu, vienas valsts teritorijā pieņemts nolēmums ir saistošs un izpildāms tikai šīs konkrētās valsts teritorijā.<sup>187</sup> Juridisku spēku ārvalsts nolēmums iegūst tikai ar brīdi, kad tas ir noteiktā procesuālā kārtībā atzīts. Tādējādi ārvalsts (kas nav ES dalībvalsts) sprieduma izpildes priekšnosacījums ir tā atzīšana, un kamēr konkrētais Apvienotajā Karalistē pasludinātais nolēmums nav atzīts Latvijā, tam nav juridiska spēka Latvijas teritorijā un to nav iespējams izpildīt.

Ārvalsts tiesas nolēmumu atzīšana Latvijā noris saskaņā ar [Civilprocesa likumu](#), un ir tiesas ekskluzīvā kompetencē. Attiecīgi, lai Apvienotās Karalistes tiesas nolēmumi, kas saistīti ar maksātnespējas procesu, tiktu atzīti Latvijā, personai atbilstoši [Civilprocesa likuma 638. pantam](#) jāiesniedz pieteikums tiesā par ārvalsts tiesas nolēmuma atzīšanu vai atzīšanu un izpildīšanu.

### *Par Lielbritānijā pabeigta maksātnespējas procesa atzīšanu Latvijā*<sup>188</sup>

- *Persona, kurai Lielbritānijā pasludināts maksātnespējas process līdz 2020. gada 31. decembrim, var īstenot savas tiesības, iesniedzot Lielbritānijas kompetentās institūcijas nolēmumu (par maksātnespējas pasludināšanu/izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā zvērinātam tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskajai un juridiskajai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa.*

*No iesnieguma izriet, ka 2017. gadā Lielbritānijā pabeigts fiziskās personas maksātnespējas process. Šobrīd persona dzīvo Latvijā un no kreditoriem periodiski saņem*

<sup>185</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 27. septembra vēstule Nr. 1-49n/2022/51.

<sup>186</sup> Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 67. panta trešās daļas c) apakšpunkts.

<sup>187</sup> Autoru kolektīvs Torgāna, K. zinātniskajā redakcijā (2014). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa.

<sup>188</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 7. oktobra iesniegums Nr. 1-49n/2022/54.

*informāciju, ka Latvijā nav oficiālas informācijas par fiziskās personas maksātnespējas procesu. Līdz ar to persona vēlas noskaidrot kā rīkoties, lai Lielbritānijā pabeigts maksātnespējas process tiktu atzīts Latvijā.*

ES nolēmumam, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru vienā ES dalībvalstī, bez turpmākām formalitātēm ir tādas pašas sekas visās citās ES dalībvalstīs.<sup>189</sup> Šāda nolēmuma atzīšana ir obligāta un tūlītēja, bez jebkādas vajadzības pārskatīt no jauna vai pārbaudīt procedūras sākšanas valsts nolēmumu. Tas nozīmē, ka Latvijas institūcijām nav jāpieņem lēmums par ES dalībvalsts kompetentās institūcijas lēmuma atzīšanu, jo šis lēmums ir spēkā Latvijā kopš tā pasludināšanas brīža.

Tāpat minētā tiesas nolēmuma spēkā esamībai citā ES dalībvalstī nav nepieciešamas nekādas turpmākas formalitātes, tajā skaitā ziņu publicēšana publiskajos reģistros.

2020. gada 31. janvārī notika Lielbritānijas izstāšanās no ES un no 2020. gada 31. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim tika noteikts pārejas periods.

Līdz ar to persona, kurai Lielbritānijā pasludināts maksātnespējas process līdz 2020. gada 31. decembrim, var īstenot savas tiesības, iesniedzot Lielbritānijas kompetentās institūcijas nolēmumu (par maksātnespējas pasludināšanu/izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā zvērinātam tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskajai un juridiskajai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa.<sup>190</sup>

### ***Par Skotijā pasludināta maksātnespējas procesa atzīšanu<sup>191</sup>***

- *Maksātnespējas process noris atbilstoši attiecīgās valsts nacionālajiem tiesību aktiem, un Regula aizsargā to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs. Līdz ar to, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sākts maksātnespējas process, šīs valsts tiesai, kurai ir piekritība, vai tās ieceltajam maksātnespējas procesa administratoram ir pienākums nekavējoties informēt zināmos ārvalstu kreditorus ar individuālu paziņojumu.*

*Iesniegumā norādīts, ka tika uzsākts fiziskās personas maksātnespējas process Skotijā par kuru tika paziņots kreditoram, kā arī nosūtīti dokumenti (angļu valodā), kas to apliecina. Neskatoties uz to, kreditors turpina pieprasīt segt parādsaistības, uzskatot, ka viņam par maksātnespējas procesu nav paziņots savlaicīgi.*

*Lūgts sniegt viedokli, vai kreditors ir tiesīgs turpināt pieprasīt saistību izpildi, ja ir veikts maksātnespējas process Skotijā.*

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regulu par maksātnespējas procedūrām ES nolēmumam, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru vienā ES dalībvalstī, bez turpmākām formalitātēm ir tādas pašas sekas visās citās ES dalībvalstīs. Šāda nolēmuma atzīšana ir obligāta un tūlītēja, bez jebkādas vajadzības pārskatīt no jauna vai pārbaudīt procedūras sākšanas valsts nolēmumu. Tas nozīmē, ka Latvijas institūcijām nav jāpieņem lēmums par ES dalībvalsts kompetentās institūcijas lēmuma atzīšanu, jo šis lēmums ir spēkā Latvijā kopš tā pasludināšanas brīža.

Tāpat kompetentās institūcijas nolēmuma spēkā esamībai citā ES dalībvalstī nav nepieciešamas nekādas turpmākas formalitātes, tajā skaitā ziņu publicēšana publiskajos reģistros.

<sup>189</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regulas (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām 19. un 20. pants.

<sup>190</sup> Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 67. panta trešās daļas c) apakšpunkts noteic, ka Regulu piemēro maksātnespējas procedūrām un Regulas 6. panta 1. punktā minētajām prasībām ar nosacījumu, ka tiesvedība pamatlietā sāka līdz pārejas perioda beigām.

<sup>191</sup> Maksātnespējas kontroles dienesta 2022. gada 27. oktobra vēstule Nr. 1-49n/2022/60.

Apvienotā Karaliste 2020. gada 31. janvārī izstājās no ES, nosakot pārejas periodu no 2020. gada 31. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim, kas paredz, ka Regulu piemēro maksātnespējas procedūrām un Regulas 6. panta 1. punktā minētajām prasībām ar nosacījumu, ka tiesvedība pamatlietā sāka līdz pārejas perioda beigām.<sup>192</sup>

Līdz ar to persona, kurai Skotijā pasludināts maksātnespējas process līdz 2020. gada 31. decembrim, var īstenot savas tiesības, iesniedzot Skotijas kompetentās institūcijas nolēmumu (par maksātnespējas pasludināšanu vai izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā zvērinātam tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskajai un juridiskajai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa.

Vienlaikus norādāms, ka maksātnespējas process noris atbilstoši attiecīgās valsts nacionālajiem tiesību aktiem, un Regula aizsargā to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs. Līdz ar to, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sākts maksātnespējas process, šīs valsts tiesai, kurai ir piekritība, vai tās ieceltajam maksātnespējas procesa administratoram ir pienākums nekavējoties informēt zināmos ārvalstu kreditorus ar individuālu paziņojumu.<sup>193</sup>

Nemot vērā minēto, aicinām vēlreiz iesniegt kreditoram kompetentās iestādes nolēmumu (ar tulkojumu valsts valodā), kas apliecina, ka maksātnespējas process ir pabeigts un tā norisē ir ievērotas Regulas prasības.

---

<sup>192</sup> Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 67. panta trešās daļas c) apakšpunkts.

<sup>193</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regulas (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām 54. panta 1. punkts.